

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

İZMİR SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2024 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	9
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	10
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	12
7. DENETİM BULGULARI	13
8. EKLER	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 7: Hizmet Araçları Çalışma Verileri	25

KISALTMALAR

AŞ	Anonim Şirketi
AAT	Atıksu Arıtma Tesisi
AYKOME	Alt Yapı Koordinasyon Merkezi
BKK	Bağlantı Kalite Kontrol
BKKR	Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı
DDT	Düzenli Depolama Tesisi
DSİ	Devlet Su İşleri
GFB	Geçici Faaliyet Belgesi
GSM	Gayri Sıhhi Müessese
HAKB	Havza Atık Su Kontrol Belgesi
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
m³	Metreküp
SAİS	Sürekli Atık Su İzleme Sistemleri
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TL	Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. İdarenin Yapım İşlerinde Görevli Olan Kontrol Görevlilerinin İşin Başında Bulunmadan İmalat Yapılması
2. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması
3. Toplu İş Sözleşmesinde Eşit Davranma İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi
4. Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin ile Gerçekleştirilmesi
5. İlçe Şube Müdürlüklerinde Taşınır Sistemine Kayıtlı Olmayan Depoların Olması ve Bu Depolarda Taşınır ve Muhasebe Sistemine Dahil Olmayan Taşınırların Bulunması
6. Yapım İşlerinde Uygulama Projesi Hazırlama Zorunluluğuna Uyulmadan Ön ve Kesin Proje Üzerinden İhaleye Çıkılması
7. İdarece İhale Edilen Yapım İşleri Nedeniyle Ortaya Çıkan Malzemenin Hafriyat Alanlarına Naklinin Kontrol Edilmemesi
8. İdarenin Bazı Atıksu Arıtma Tesislerinde Sürekli Atık Su İzleme Tebliği Standartlarında Veri Aktarımı Yapılmaması
9. İdarenin Çalışır Durumda Hizmet Araçları Mevcut İken Bu Araçların Sahada Kullanılmayıp Dışarıdan Araç Kiralanması
10. İdarenin Yapım İhalelerinde Geri Dolgu İmalatında Kullanılan Malzemelerin Kontrollerinin Eksik Yapılması
11. Ruhsatsız veya Ruhsat Eklerine Aykırı Yapılar ile Mücadelede İmar Mevzuatında Yer Alan Yaptırımların Etkin Bir Şekilde Uygulanmaması
12. Toplu İş Sözleşmesinde Liyakat İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi

13. Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Kapasitesinin Tesise Gelen Atık Suyu Arıtmaya Yetmemesi Sebebiyle Atık Suların Deşarj Standartlarına Uygun Olmadan Körfeze Deşarj Edilmesi
14. Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Elektrik Enerji Teşvikinden Faydalanamaması
15. Çiğli Çamur Kurutma ve Çürütme Tesisinin Etkin Çalıştırılmaması ve Atıl Durumda Kalması
16. Tahtalı Baraj Havzasında Bulunan İşletmelere Havza Atık Su Kontrol Belgesi Verilmemesi
17. Yapım İşlerinde Gerçekleştirilen İmalatların Fotoğraflarının Hakedişlerde Yer Almaması ve Fotoğrafların İmalatların Safhaları ile Ölçülerini Kanıtlayacak Şekilde Çekilmemesi
18. İdareye Ait Akaryakıt İstasyonlarında Otomasyon Sisteminin Bulunmaması
19. İmalatlara İlişkin Yaklaşık Maliyet Analizlerinin Fiili İmalatı Yansıtmaması
20. İdare Tarafından Oluşturulan Abone Kayıtlarında, Abone Tiplerinin Bir Kısımının Hatalı Belirlenmesi
21. İdare Tarafından İzinsiz Olarak Açılan Yeraltı Suyu Kuyularından Bazılarının Yeraltı Suyu Kullanma Belgesinin Bulunmaması
22. Havza Koruma Planlarının Yapılmaması
23. Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Çevre İzni veya Geçici Faaliyet Belgesinin Bulunmaması
24. Atıksu Arıtma Tesisinin Bulunmayan İlçe Merkezi Bulunması
25. Atıksu Arıtma Tesislerine Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Deşarj Limit Aşımı Sebebiyle Ceza Kesilmesi
26. Sondaj Kuyuları ve Bu Kuyulardan Yapılan Su Kullanımları ile İlgili DSİ ve İZSU Arasında Yeterli Koordinasyon Olmaması ve Bu Alanda Etkin Denetim Yapılamaması
27. Arıtma Tesislerinden Çıkan Çamurların Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Arazisinde Depolanması ve Biriken Çamurun Şehirde Çevre Sorunu Yaratması
28. AYKOME Yönetmeliği'nde Belirlenen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Sebebi ile Ceza Ödenmesi
29. Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Verilen İşletmelerin Denetimlerinin Etkin Yapılmaması

30. Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması
31. Birim Fiyat Teklif Almak Suretiyle İhale Edilen Yapım İşlerinin Bir Kısımının Metraj Listelerinde Hatalı Hesaplamalar Yapılması
32. Harcama Yetkilisi ve Mutemetlerine Verilen Avansların Mevzuata Uygun Olmaması ve Amacı Dışında Kullanılması
33. Hizmet Tahsisli Konutların Amacı Dışında Kullanılması
34. İşçilerin Yıllık Fazla Çalışma Saati Sınırının Aşılması
35. Tarımsal Arazi Niteliği Bulunan Bölgelerde İmar Mevzuatına Aykırı Olarak İnşa Edilen Evlerin Tarımsal Abone Grubu Üzerinden Faturalandırılması
36. Belediye veya Şirketlerince İşletilen Bazı Tesislerden Katı Atık Bertaraf Bedeli Tahsil Edilmemesi
37. Küçük Menderes Nehir Havzasının Korumasında İdarenin Sorumluluğunda Bulunan Önlemlerin Alınmaması
38. Sayaç Okumaları Her Ay Yapılmayan Abonelerin Katı Atık Bertaraf Bedellerinin Eksik Tahakkuk Ettirilmesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İZSU), Bakanlar Kurulunun 11.03.1987 tarih ve 87/11594 sayılı kararı ile kurulmuştur. İZSU Genel Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 01.04.1987 tarihi itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler İZSU Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre İZSU da bağlı idare olarak Bakanlar Kurulu tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır."* hükmü gereğince İZSU faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi, İZSU Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür

Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

İZSU Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanmakta olup kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

İZSU Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

İZSU hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	1.802	1368
Sözleşmeli Personel	-	42
Kadrolu İşçi	893	302
Geçici İşçi	-	-
Toplam	2.695	1712
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		4722

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre İZSU'da bağlı idare olarak Bakanlar Kurulu Kararıyla kurulan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

İZSU'nun 2024 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
001	Personel Giderleri	0,00	1.777.886.000,00	139.879.399,87	1.917.765.399,87	1.805.918.938,38	111.846.461,49	0,00
002	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	217.132.000,00	9.611.000,00	226.743.000,00	212.289.050,13	14.453.949,87	0,00
003	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	11.650.943.000,00	1.207.914.600,13	12.858.857.600,13	11.314.709.127,95	1.544.148.472,18	0,00
004	Faiz Giderleri	0,00	469.859.000,00	425.000.000,00	894.859.000,00	786.749.188,23	108.109.811,77	0,00
005	Cari Transferler	0,00	173.033.000,00	12.991.000,00	186.024.000,00	170.559.226,20	15.464.773,80	0,00
006	Sermaye Giderleri	0,00	6.961.147.000,00	-303.162.000,00	6.657.985.000,00	4.871.160.566,30	1.786.824.433,70	0,00
009	Yedek Ödenek	0,00	1.500.000.000,00	-1.492.234.000,00	7.766.000,00	0,00	7.766.000,00	0,00
	Toplam	0,00	22.750.000.000,00	0,00	22.750.000.000,00	19.161.386.097,19	3.588.613.902,81	0,00

İZSU'nun 2024 mali yılı bütçesi ile 22.750.000.000,00 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde 19.161.386.097,19 TL bütçe gideri yapılmış, 3.588.613.902,81 TL ödenek iptal edilmiştir.

İZSU'nun 2024 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 22.750.000.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise red ve iadeler düşüldükten sonra 16.000.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma, borç ödemeleri ve likidite amaçlı banka hesabında tutulan nakit karşılığı ile gösterilen 6.750.000.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe denklığı sağlanmıştır.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi %
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	13.853.624.000,00	12.381.016.766,55	5.510.544,14	12.375.506.222,41	89,33%
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	488.000,00	790.064,84	0,00	790.064,84	161,90%
05- Diğer Gelirler	2.148.752.000,00	2.433.761.149,88	4.050.823,04	2.429.710.326,84	113,08%
09- Red ve İadeler	2.864.000,00	0,00	9.561.367,18	0,00	333,85%
Toplam	16.000.000.000,00	14.815.567.981,27	9.561.367,18	14.806.006.614,09	92,52%

Buna göre 2024 yılında net bütçe geliri %92,52 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%89,33), alınan bağış ve yardımlar (%161,90) ve diğer gelirler (%113,08) oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	1.917.765.399,87	1.805.918.938,38	94,17%
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	226.743.000,00	212.289.050,13	93,63%
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	12.858.857.600,13	11.314.709.127,95	87,99%
04- Faiz Gideri	894.859.000,00	786.749.188,23	87,92%
05- Cari Transferler	186.024.000,00	170.559.226,20	91,69%
06- Sermaye Giderleri	6.657.985.000,00	4.871.160.566,30	73,16%
09- Yedek Ödenekler	7.766.000,00	0,00	0,00%
Toplam	22.750.000.000,00	19.161.386.097,19	84,23%

2024 yılı bütçesi ödeneği toplam 22.750.000.000,00 TL'dir. Buna göre 2024 yılında bütçe gideri 19.161.386.097,19 TL (%84,23) gerçekleşmiştir. Bütçe gider kalemlerinde bütçede öngörülen tutar aşılmamıştır.

İZSU'nun bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2024 yılının 2023 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.957.199.431,2 2	7.523.416.385,5 6	12.381.016.766,5 5	90,12%	64,57%
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	27.877,67	7.220.011,24	790.064,84	25798,90%	-89,06%
Diğer Gelirler	870.259.303,83	1.415.756.295,7 7	2.433.761.149,88	62,68%	71,91%
Alacaklardan Tahsilat	12.554.416,94	0,00	0,00	-100,00%	-
Toplam	4.840.041.029,6 6	8.946.392.692,5 7	14.815.567.981,2 7	84,84%	65,60%
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	1.322.285,21	2.687.736,32	9.561.367,18	103,26%	255,74%
Net Toplam	4.838.718.744,4 5	8.943.704.956,2 5	14.806.006.614,0 9	84,84%	65,55%

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2024 yılında gelirler bir önceki yıla göre 5.862.301.657,84 TL'lik (%65,55) artış göstermiştir. Bu çerçevede; alınan bağış ve yardım ile özel gelirlerde 6.429.946,40 TL (%89,06) azalış olmasına rağmen; teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 4.857.600.380,99 TL (%64,57) ve diğer gelirlerde 1.018.004.854,11 TL (%71,91) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışta, büyük oranda su satış fiyatındaki artışlar ile merkezi idare vergi gelirlerinden alınan payların etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	453.414.054,55	915.957.935,14	1.805.918.938,38	102,01%	97,16%
SGK Devlet Prim Giderleri	75.549.342,42	115.178.832,53	212.289.050,13	52,46%	84,31%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.537.882.433,45	6.555.926.647,66	11.314.709.127,95	85,31%	72,59%
Faiz Giderleri	148.496.889,92	233.212.385,11	786.749.188,23	57,05%	237,35%

Cari Transferler	45.841.677,88	89.884.387,23	170.559.226,20	96,08%	89,75%
Sermaye Giderleri	1.549.137.691,39	2.451.857.038,42	4.871.160.566,30	58,27%	98,67%
Toplam	5.810.322.089,61	10.362.017.226,09	19.161.386.097,19	78,34%	84,92%

İZSU'nun bütçe giderleri toplamı 2024 yılında 2023 yılına göre 8.799.368.871,10 TL (%84,92) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2024 yılında personel giderlerinin 889.961.003,24 TL (%97,16), sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 97.110.217,60 TL (%94,31) arttığı görülmektedir. Personel harcaması niteliğindeki bu giderlerin artışı personel maaş ücretlerine gelen zamdan kaynaklanmıştır. Ayrıca mal alım ve hizmet giderlerinde 4.758.782.480,29 TL'lik (%72,59), sermaye giderlerinde 2.419.303.527,88 TL'lik (%98,67), faiz giderlerinde 553.536.803,12 TL'lik (%237,35) ve cari transferlerde 80.674.838,97 TL'lik (%89,75) artış olmuştur. Faiz artışı, kullanılan proje garantili dış finansman kredileri için kur artışlarından, sermaye giderlerindeki artış, altyapı yatırım projelerindeki harcama artışlarından kaynaklanmaktadır. Mal ve hizmet alım giderlerindeki artış ise büyük oranda enerji alımlarındaki artıştan kaynaklanmıştır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın İZSU'nun faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2024 yılı Faaliyet Gideri 17.701.417.391,93 TL, Faaliyet Geliri 14.783.697.541,65 TL olup 14.729.809.588,98 TL'lik Enflasyon Düzeltmesi ile Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 11.812.089.738,70 TL olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

İZSU'nun muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap

planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütölüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmassından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin

mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol, idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller

bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun’a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikle işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne iç kontrol sisteminin kurulması ve uygulanması kapsamında yapılan incelemeler sonucunda iç kontrol sistemleri ile ilgili tespitler aşağıda kısaca belirtilmiştir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları konusunda personelin görev unvanlarına ilişkin yetki ve sorumluluklarını kapsayan görev dağılım çizelgesinin oluşturulması ve personele duyurulmaması nedenlerinden dolayı eksiklikler bulunmaktadır.

İdarede “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri” ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, belirlenmemiştir. Hassas görevlere ilişkin prosedürler belirlenmemiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (*risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme*) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, görevler farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi, mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup 5 iç denetçi kadrosu bulunmaktadır. Bu kadrolardan 4’ü doludur. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcuttur.

Sonuç olarak; İdare bünyesinde iç kontrol sisteminin kurulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi yönünde iç kontrol mevzuatı gereklerinin büyük ölçüde yerine getirildiği ve iç kontrol sistemi ile kurumsal risk yönetiminin, üst yönetim ve İdare personeli tarafından sahiplenildiği görülmüştür.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

İzmir Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü’nün 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen

ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İdarenin Yapım İşlerinde Görevli Olan Kontrol Görevlilerinin İşin Başında Bulunmadan İmalat Yapılması

Yapılan incelemelerde İdarenin yapım işlerinde kontrol görevlilerinin işin başında bulunmadığı zamanlarda da imalatların yapıldığı tespit edilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin "İşlerin Denetimi" başlıklı 14'üncü maddesinde: *"Sözleşmeye bağlanan her türlü yapım işleri, idare tarafından görevlendirilen yapı denetim görevlisinin denetimi altında, yüklenici tarafından yönetilir ve gerçekleştirilir. Herhangi bir işin, yapı denetim görevlisinin denetimi altında yapılmış olması yüklenicinin, üstlenmiş olduğu işi bütünüyle projelerine, sözleşme ve şartnamelerine, fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapmak hususundaki yükümlülüklerini ve sorumluluğunu ortadan kaldırmaz..."*,

Aynı Şartnamenin 15'inci maddesinde: *"Yüklenici bütün işleri yapı denetim görevlisinin, sözleşme ve eklerindeki hükümlere aykırı olmamak şartı ile vereceği talimata göre yapmak zorundadır. Yüklenici kullanacağı her türlü malzemeyi yapı denetim görevlisine gösterip iş için elverişli olduğunu kabul ettirmeden iş başına getiremez. Malzemenin teknik şartnamelere uygun olup olmadığını inceleyip gözden geçirmek için yapı denetim görevlisi istediği şekilde deneyler yapabilir ve ister işyerinde, ister özel veya resmi laboratuvarlarda olsun, bu deneylerin giderleri sözleşmesinde başka bir hüküm yoksa yüklenici tarafından*

karşılır. Yüklenci deneylerin işyerinde yapılmasını isterse bunun için gerekli araç ve teçhizatı kendisi temin eder. Yapı denetim görevlisinin kabul ettiği malzemeden mümkün olanların örnekleri mühürlenerek işin geçici kabulüne kadar saklanır...” denilmektedir.

Mevzuatta belirtilen hükümlerden de anlaşılacağı üzere İdarenin yapım işlerinin kontrol görevlilerinin nezaretinde uygulanacağı belirtilmiş olmasına rağmen yerinde yapılan denetimlerde İdarenin yapım işlerinde kontrol görevlilerinin imalat sahasında bulunmadığı zamanlarda da yüklenici tarafından imalatların icra edildiği tespit edilmiştir. Bu durum İdarenin yapım işlerinde imalatın tamamen yüklenici inisiyatifine göre uygulanmasına sebep olmaktadır.

Sonuç olarak İdarenin yapım işlerinde kontrol görevlilerinin imalatın başında bulunması mevzuatta belirtildiği üzere zorunlu olup bu görevliler nezaretinde imalatların yapılması gerekmektedir.

BULGU 2: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İZSU Genel Müdürlüğünde çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

1982 Anayasası’nın “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50’ nci maddesinde;

“... Dinlenmek, çalışanların hakkıdır. Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.”

Hükmüne yer verilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu’nun;

-53’üncü maddesinde, işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği,

-56’ncı maddesinde yıllık iznin 53’üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu,

-59’uncu maddesinde iş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği,

-60'ıncı maddesinde, yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık izinin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ve işverence tutulması zorunlu kayıtların şekli Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir Yönetmelikle gösterileceği,

Belirtilmiştir.

Bu Kanun hükümlerine istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103' üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede, İdarede görev alan kadrolu ve sürekli işçilerin yıllık izinlerini mevzuatta belirtildiği şekilde kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve belediyeye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 3: Toplu İş Sözleşmesinde Eşit Davranma İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi

İdare ile yetkili sendika arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesinde, 4857 sayılı İş Kanunu'nda yer alan eşit davranma ilkesine aykırı hükümlere yer verildiği görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu'nun Eşit Davranma İlkesi başlıklı 5' inci maddesinde: “ İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz.” Denilmektedir.

Yapılan incelemelerde, yetkili sendikalar ile imzaladığı 3 ayrı toplu iş sözleşmesinde “Trafik suçlarından ehliyetleri mahkemece geri alınanlar ehliyeti kendilerine iade edildiği tarihten itibaren yedi (7) gün içinde başvurmaları halinde eski görevlerine iade edilirler. Ehliyetlerinin alınması süresi içinde işveren işçiyi branşına uygun bir işte çalıştırır.” Denilmektedir.

Madde hükmünde şoför olarak görev yapan personelin trafik suçlarını işlemesi durumunda başka bir işte çalıştırılması hüküm altına alınmıştır. Bu durum İdarenin ihtiyaçları sebebiyle şoför olarak istihdam edilen personelin ehliyet yeterliliğini kaybetmesine rağmen büro personeli olarak görevlendirmesini yasallaştırmakta ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda belirtilen eşit davranma ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, İdarenin taraf olduğu sözleşmelerde eşit davranma ve liyakat ilkeleriyle bağdaşmayacak hükümlere yer verilmemesi gerekmektedir.

BULGU 4: Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin ile Gerçekleştirilmesi

İhale usulleri ile yapılması gereken bazı mal ve hizmet alımlarının, parasal limitin altında kalacak şekilde kısımlara bölünerek doğrudan temin ile yapıldığı görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun “Temel İlkeler” başlıklı 5' inci maddesinde idarelerin, bu Kanun'a göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenirliliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanmasını sağlamakla sorumlu olduğu, eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işleri kısımlara bölünemeyeceği, bu Kanun'a göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usuller olduğu düzenlenmiştir.

Anılan Kanun'un "Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin 622.756,00 TL'yi, diğer idarelerin 207.453,00 TL'yi aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iâşeye ilişkin alımlarını ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulü ile karşılanabileceği belirtilmektedir.

Ayrıca ihale uygulama yönetmeliklerinin (mal, hizmet, yapım) "Temel İlkeler" başlıklı ve benzer düzenlemeleri içeren maddelerinde; eşik değerlerin veya parasal limitlerin altında kalmak amacıyla alımların kısımlara bölünemeyeceği hüküm altın alınmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin 22.5.1.2' inci maddesinde 4734 sayılı Kanun'un 19' uncu maddesine göre açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, Kanun'un 22' nci maddesinin (d) bendi için öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, adet bazında veya aynı ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, kalemlere veya gruplara bölünmek suretiyle aynı Kanun'un 22' nci maddesinin (d) bendine göre temin edilmesinin, Kanun'un temel ilkelerine aykırılık teşkil edeceğinden, bu yönde uygulamaların sorumluluk doğuracağı hususuna da dikkat edilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Yukarıda yazılı mevzuat hükümlerinden idarelerin; salt parasal limitin altında kalmak ve ihale yoluyla karşılanması gereken bir ihtiyacını doğrudan teminle karşılamak amacıyla mal veya hizmet alımlarını kısımlara bölemeyecekleri anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemede; İdarenin benzer nitelikte ve yakın tarihlerde ortaya çıkan ihtiyaçlarını karşılamak için yapmış olduğu malzeme alımları, araç tamir ve bakım hizmet alımları gibi bazı mal ile hizmet alımlarını kısımlara bölerek 4734 sayılı Kanun'un 22' nci maddesinin (d) bendine göre doğrudan teminle yaptığı tespit edilmiştir.

İdarenin aynı nitelikteki mal ve hizmet ihtiyaçlarını kısımlara bölerek doğrudan temin ile aynı yükleniciden karşılaması; rekabet ortamının sağlıklı şekilde oluşmamasına ve temel ihale usullerinin uygulanmasından sağlanacak faydadan mahrum kalınmasına neden olacağından, ihtiyaçların parasal limitlerin altında kalacak şekilde parçalara bölünerek doğrudan temin ile karşılanması yerine, temel ihale usulleri ile temin edilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: İlçe Şube Müdürlüklerinde Taşınır Sistemine Kayıtlı Olmayan Depoların Olması ve Bu Depolarda Taşınır ve Muhasebe Sistemine Dahil Olmayan Taşınırların Bulunması

İdarenin ilçe şube müdürlüklerinde muhasebe sistemine kayıtlı olmayan ve taşınırların muhafaza edildiği ambarların bulunduğu ve bu ambarlarda bulunan taşınırların İdare taşınır otomasyonunda ve muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

10.10.2024 tarih ve 32688 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Taşınır Mal Yönetmeliği’nin “Amaç” başlıklı 1’ inci maddesinde “*Bu Yönetmeliğin amacı, kaynağına ve edinme yöntemine bakılmaksızın kamu idarelerine ait taşınır malların kaydı, muhafazası ve kullanımı ile yönetim hesabının verilmesi, merkez ve taşrada taşınır yönetim sorumlularıyla bunlar adına görev yapacak olanların belirlenmesi ve kamu idareleri arasında taşınırların geçici tahsisine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.* denilmektedir.

İlgili Yönetmelik’in “Taşınırların kaydı” başlıklı 12’ nci maddesinde;

"(1) Taşınırlar, edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş; tüketime verildiğinde, satıldığında, başka harcama birimlerine devredildiğinde, bağışlandığında veya yardım yapıldığında, çeşitli nedenlerle kullanılamaz hâle geldiğinde, hurdaya ayrıldığında veya kaybolma, çalınma, canlı taşının ölümü gibi yok olma hâllerinde çıkış kaydedilir.

(2) Giriş ve çıkış kayıtları Varlık İşlem Fişine dayanılarak yapılır. Giriş ve çıkış kayıtlarında; a) Satın alma suretiyle edinme ve değer artırıcı değişiklik hâllerinde maliyet bedeli,

b) Bedelsiz devir, kullanılamaz hâle gelme, yok olma ve hurdaya ayrılma hâllerinde kayıtlı değeri,

c) Bağış ve yardım yoluyla edinilen taşınırlarda; bağış ve yardımda bulunan tarafından ispat edici bir belge ile değeri belirtilmiş ise bu değer, belli bir değeri yoksa değer tespit komisyonunca belirlenen değer,

ç) İç imkânlarla üretim yoluyla edinilen taşınırlarda maliyet bedeli, maliyet bedelinin tespit edilemediği durumlarda değer tespit komisyonunca belirlenen değer,

d) Kazı veya müsadere yoluyla edinilen taşınırlarda değer tespit komisyonunca belirlenen değer,

e) Sanat eserlerinde sigorta değerleri veya takdir edilen değerleri, sigortalanmamaları veya değer takdir edilememesi durumunda ise iz bedeli, esas alınır.

(3) Değer tespit komisyonu, harcama yetkilisinin onayı ile taşınır kayıt yetkilisinin ve işin uzmanının da katıldığı en az üç kişiden oluşturulur. Komisyon değer tespitinde ticaret odası, sanayi odası, borsa, meslek kuruluşları, ilgili diğer kuruluşlardan veya aynı nitelikteki taşınırı satın alan idarelerden ve fiyat araştırması sonuçlarından yararlanabilir.

(4) Satın alma suretiyle edinilen taşınırların maliyet bedelinin tespitinde, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanır. Faturada çeşitli taşınırlar için topluca gösterilmiş giderler olması durumunda, giderler taşınırların alış bedelleri ile orantılı olarak paylaşılır. Taşınırlar faturada kayıtlara esas olacak şekilde çeşitleri itibarıyla ayrı ayrı gösterilir.” şeklinde hükümler mevcuttur.

Bu hükümler çerçevesinde İdarenin tüm taşınırlarının taşınır sistemine kayıtlı olması gerektiği belirtilerek kayıtların zamanı ve bedellerine ilişkin hükümler ilgili maddelerde detaylı olarak açıklanmıştır.

Ancak yerinde yapılan incelemelerde, taşınırların bir kısmının merkez ambarın altında “koltuk altı ambar” diye adlandırılan alt ambarlarda bulunduğu, bu ambarlara giriş çıkış işlemlerinin yapılmadığı, merkez ambardan bu ambarlara giden taşınırların çıkış yapılarak giderleştirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu ambarların muhasebe sistemine kayıtlı olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak, hem merkezde hem de ilçelerde İdare adına kayıtlı depoların dışında alternatif malzeme stoklama sahalarının oluşturulmaması, şayet bu ihtiyaç bir zorunluluktan kaynaklanıyorsa bu depolara da ambar kodu verilmesi ve bu taşınırların Taşınır Mal Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde kullanılması gerekmektedir.

BULGU 6: Yapım İşlerinde Uygulama Projesi Hazırlama Zorunluluğuna Uyulmadan Ön ve Kesin Proje Üzerinden İhaleye Çıkılması

Yapım işlerinin uygulama projeleri üzerinden ihale edilmesi gerekirken birim fiyat

teklifi almak suretiyle ön proje üzerinden gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 4' üncü maddesinde; ön proje, kesin proje ve uygulama projesi aşağıda yer verildiği şekilde tanımlanmıştır.

"Ön proje: Belli bir yapının kesin ihtiyaç programına göre; gerekli arazi ve zemin araştırmaları yapılmadan, bilgilerin hâlihazır haritalardan alındığı, çevresel etki değerlendirme ve fizibilite raporları dâhil elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan plân, kesit, görünüş ve profillerin belirtildiği bir veya birkaç çözümü içeren projeyi,

Kesin proje: Belli bir yapının onaylanmış ön projesine göre; mümkün olan arazi ve zemin araştırmaları yapılmış olan, yapı elemanlarının ölçülendirilip boyutlandırıldığı, inşaat sistem ve gereçleri ile teknik özelliklerinin belirtildiği projeyi,

Uygulama projesi: Belli bir yapının onaylanmış kesin projesine göre yapının her türlü ayrıntısının belirtildiği projeyi, ... ifade eder."

Yine 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62' nci maddesinin (c) bendinde; *"(Değişik: 18/4/2007-5625/5 md.) Yapım işlerinde arsa temin edilmeden, mülkiyet, kamulaştırma ve gerekli hallerde imar işlemleri tamamlanmadan ve uygulama projeleri yapılmadan ihaleye çıkılamaz. İhale konusu yapım işinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan nitelikte belirlenemediği durumlarda ön veya kesin proje üzerinden ihaleye çıkılabilir. Uygulama projesi bulunan yapım işlerinde anahtar teslimi götürü bedel teklif alınmak suretiyle ihale yapılması zorunludur. Ancak, doğal afetler nedeniyle uygulama projesi yapılması için yeterli süre bulunmayan yapım işlerinde ön veya kesin proje üzerinden, her türlü onarım işleri ile işin yapımı sırasında belli aşamalarda arazi ve zemin etütleri gerekmesi veya uygulamada imar ve güzergâh değişikliklerinin muhtemel olması nedenleriyle ihaleden önce uygulama projesi yapılamayan, bina işleri hariç, yapım işlerinde ise kesin proje üzerinden ihaleye çıkılabilir. Bu işlerin uygulama projesi yapılabilen kısımlar için anahtar teslimi götürü bedel, uygulama projesi yapılamayan kısımlarda ise her bir kalem iş için birim fiyat teklif almak suretiyle ihale yapılabilir..."* hükmü mevcut olup; zikredilen Kanun hükmünden, yapım işlerinde kural olarak uygulama projeleri yapılmadan ihaleye çıkılamayacağı, ancak, madde metninde yer verilen istisnai durumların varlığı halinde ön veya kesin proje üzerinden ihaleye çıkılabileceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmünde uygulama projesi yapılmasının istisnası olarak

3 durumdan bahsedilmiştir.

- İhale konusu yapım işinin özgün nitelikte ve karmaşık olması, (ön veya kesin proje)
- İşin yapımı sırasında belli aşamalarda arazi ve zemin etütleri gerekmesi, (kesin proje)
- Uygulamada imar ve güzergâh değişikliklerinin muhtemel olması. (kesin proje)

Burada gözden kaçırılmaması gereken husus bu durumlardan yalnızca ilkinde yani ihale konusu yapım işinin özgün nitelikte ve karmaşık olması halinde ön proje üzerinden ihaleye çıkılabileceği belirtilmiş olup, diğer iki durum gerçekleşse bile tek başına ön projeyle ihaleye çıkılamayacağı açıktır. Diğer istisnai durumlarda ise kesin proje kullanılarak ihaleye çıkılabilecektir.

Nitekim anılan bent hükmünün gerekçesi de, *“Yapım işlerinde arsa temin edilmiş, mülkiyet, kamulaştırma ve imar işlemleri ve uygulama projeleri tamamlanmış şekilde ihale yapılması gereği öngörülmüştür. Uygulama projesi yapılan işlerde, işin her türlü ayrıntılı özellikleri tanımlanmış olacağından, işin miktarı ile toplam bedelin sabit olduğu anahtar teslimi götürü bedel teklif alınması zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, gerçekleşen doğal afetler nedeniyle uygulama projesi yapılması için yeterli süre bulunmayan işlerde ön proje ile işin yapımı sırasında belli aşamalarda arazi ve zemin etütleri gerektirmesi nedeniyle ihaleden önce uygulama projesi yapılamayan enerji, su, ulaşım, altyapı ve haberleşme sektörlerindeki yapım işlerinde ise kesin proje ile ihaleye çıkılmasına imkân tanınmıştır.”* şeklindedir.

Yine 4734 sayılı Kanun’un Genel Gerekçesinde; *“Yapım işlerinde, idarelerce yeterli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılmadan ön proje ile ihaleye çıkılması nedeniyle yatırım maliyetleri gerçekçi bir şekilde belirlenmediğinden, işler öngörülen bedellerin üzerinde ve daha uzun sürede tamamlanmaktadır. Bu durumun önlenmesi amacıyla, doğal afetler veya arazi ve zemin etüdü gerektirmesi nedeniyle ihale öncesinde uygulama projesi yapılamayanlar hariç, yapım işlerinin uygulama projeleri yapılarak ihale edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.”* denilmiştir.

İdare tarafından yapılan ihalelerin enerji, su, ulaşım, altyapı gibi teknik nitelikte olması sebebiyle uygulama projesi yapılması mümkün değilse bile en azından kesin projenin hazırlanması gerekmektedir.

Ayrıca, 4734 sayılı Kanun’un 60’ ıncı maddesinde, görevlilerin ceza sorumluluğu düzenlenmiş olup, anılan Kanun hükmünde, *“İhale yetkilisi ile ihale komisyonlarının başkan*

ve üyeleri ile ihale işlemlerinden sözleşme yapılmasına kadar ihale sürecindeki her aşamada görev alan diğer ilgililerin; 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda bulunduklarının, görevlerini kanuni gereklere uygun veya tarafsızlıkla yapmadıklarının, taraflardan birinin zararına yol açacak ihmalde veya kusurlu hareketlerde bulunduklarının tespiti halinde, haklarında ilgili mevzuatları gereğince disiplin cezası uygulanır. Ayrıca, fiil veya davranışlarının özelliğine göre haklarında ceza kovuşturması da yapılır ve hükmolunacak ceza ile birlikte tarafların uğradıkları zarar ve ziyan genel hükümlere göre kendilerine tazmin ettirilir. (Değişik son cümle: 30/7/2003-4964/36 md.) Bu Kanuna aykırı fiil veya davranışlardan dolayı hüküm giyen idare görevlileri, bu Kanun kapsamına giren işlerde görevlendirilemezler.” denilmiş, maddenin son fıkrasında da, “... 62 nci maddede belirtilen kurallara aykırı olarak ihaleye çıkılmasına izin verenler ve ihale yapanlar hakkında da yukarıda belirtilen müeyyideler uygulanır.” denilmektedir.

Yukarıda yer verilen gerekçelerle İdare ihalelerinde işin niteliğine göre ön proje, kesin proje ve uygulama projesinin mevzuatın çizdiği sınırlar çerçevesinde ikmal edilmesi, uygulama projesi yapılması mümkün değilse bile ön ve kesin proje üzerinden ihaleye çıkılması gerekmektedir. Sadece ön proje ile ihaleye çıkılma yoluna başvurulması; sürecin devamında açıklık ve rekabeti zedeleyici sonuçlar doğurması ve sürecin net rakamlarıyla öngürülemezliği gibi olumsuzluklar doğuracağından sadece mevzuatın cevaz verdiği ölçüde tercih edilmesi önem arz etmektedir.

BULGU 7: İdarece İhale Edilen Yapım İşleri Nedeniyle Ortaya Çıkan Malzemenin Hafriyat Alanlarına Naklinin Kontrol Edilmemesi

İdarece ihale edilip sözleşmeye bağlanan yapım işlerinde ortaya çıkan hafriyata ilişkin ödemeler yapılırken ortaya çıkan hafriyatın Büyükşehir Belediyesi tarafından belirlenmiş olan yasal döküm sahalarına dökülüp dökülmediğine ilişkin kontrollerin yapılmadığı görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuatı çerçevesinde hazırlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği’nin “Belediyelerin Görev ve Yetkileri” başlıklı 8’ inci maddesinde; “İl belediye mücavir alanı içerisinde il ve ilçe belediyeleri, büyük şehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri dışında ise ilçe belediyeleri;

a) Hafriyat toprağı, inşaat/yıkıntı atıkları ile doğal afet atıklarının toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması ve bertarafı ile ilgili yönetim planı hazırlamakla,

b) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım tesisleri sahaları ile depolama

sahalarını belirlemek, kurmak/kurdurtmak ve işletmek/işlettirmekle ... yükümlüdürler.” denilmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7’ nci maddesinde de hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak, katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmenin büyükşehir belediyesi uhdesinde olduğu açıkça belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine istinaden İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından İzmir ili sınırları içerisinde çıkacak hafriyat atıklarının kontrolü amacıyla döküm sahalarının belirlendiğı görülmektedir.

Yapılan incelemelerde, ihalelerde ortaya çıkan hafriyat miktarlarına ilişkin kübaj hesabı yapılarak hafriyat ve nakliye ödemeleri yapılmasına rağmen çıkarılan hafriyatın Büyükşehir Belediyesi tarafından izin verilen sahalara dökülüp dökülmediğine dair belgelerin ihale dosyalarında yer almadığı, İdarece bu hususta kontrollerin yapılmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak il sınırı içerisinde yasal döküm sahaları Büyükşehir Belediyesince belirlenmiş olup bu yerler dışına döküm yapılması mümkün bulunmamaktadır. İlgili mevzuatlara aykırı hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları faaliyetleri yapanlar hakkında 28.12.2023 tarih ve 32413 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri gereğı Büyükşehir Belediyesince idari para cezası uygulanacağı bildirilmiştir.

Su ve kanalizasyon idareleri yoğun şekilde alt ve üst yapı yatırımları olan ve yapım işlerinde bol miktarda kazı imalatına yer veren kurumlardır. Hem Büyükşehir Belediyesinin maddi zarara uğramaması için hem de çevre kirliliğine sebebiyet verilmemesi adına idare ihalelerinde kazı ve nakliye pozlarına ait ödemeler gerçekleştirilirken ortaya çıkan hafriyat atıklarının yasal döküm sahalarına götürüldüğüne ilişkin belgelerin aranması doğru olacaktır.

Yine yükleniciler tarafından atık nakli gerçekleştirildiğinde Büyükşehir Belediyesince tartılarak tutanağı bağlanacağı için bu tartı fişleri İdare tarafından kişilere yapılacak nakliye ve hafriyat ödemelerinde kontrol işlevi görecektir ve İdarece fazla ödeme yapılmasına engel olacaktır.

Bu sebeple ilgili yerlere yapılacak dökümlere ilişkin belge kontrolleri İdarece yapılarak moloz atıklarının hafriyat alanlarına dökümünün yapılması sağlanmalıdır.

BULGU 8: İdarenin Bazı Atıksu Arıtma Tesislerinde Sürekli Atık Su İzleme Tebliği Standartlarında Veri Aktarımı Yapılmaması

Yapılan incelemelerde İdarenin atıksu arıtma tesislerinde mevzuat hükümleri doğrultusunda veri aktarımları yapılmayanların olduğu görülmüştür.

Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği'nin atıksu tesislerinin yükümlülükleri başlıklı 7'nci maddesinde tüm sistemin bakım ve onarımını düzenli olarak yaptırarak, sürekli ve hatasız çalışmasını temin etmek konusunda yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca ilgili Tebliğ'in Verilerin İletimi başlıklı 14'üncü maddesinde: "*Tesis faaliyette olduğu süre içerisinde aylık en az %80 geçerli veri gönderme yüzdesini sağlamalıdır.*" denilmekte olup veri aktarımına ilişkin alt bir sınır getirilmiştir.

Ancak İdarenin atık su arıtma tesislerinin veri aktarımları incelendiğinde bazı atıksu arıtma tesislerinin yıl içinde bakım, bozulma veya iletim sistemi internet sorunu gibi sorunlar sebebiyle belirli aylar verilerin hiç aktarım yapılamadığı, bazı aylar ise %80'in altında veri gönderimi yapıldığı tespit edilmiştir.

Mezkur Tebliğ'in İl Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri başlıklı 6'ncı maddesinde SAİS(Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri)'te her türlü yerinde inceleme, denetim yapma ve yaptırım uygulamaya yetkili olduğu belirtilmiş olup bu madde hükmü gereği söz konusu tesislere İdari para cezası kesme yetkisine sahiptir.

Bu kapsamda İdarenin atıksu arıtma tesislerini bu Tebliğ hükümlerine göre çalıştırması ve SAİS'e verilerinin düzenli bir şekilde ve oranda aktarımının yapılması gerekmektedir.

BULGU 9: İdarenin Çalışır Durumda Hizmet Araçları Mevcut İken Bu Araçların Sahada Kullanılmayıp Dışarıdan Araç Kiralanması

Kurum envanterinde çalışır vaziyette olan iş kamyonlarının sahada kullanılmadığı halde aynı özelliklerdeki taşıtların üçüncü şahıslardan kiralandığı tespit edilmiştir

İdarenin mülkiyetinde 126 adet damperli kamyon, 20 adet vinçli kamyon, 18 adet su tankeri, 24 adet kurtarıcı monteli kamyon, 41 adet vidanjör, 47 adet kombine kanal açma

ekipmanlı aracı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu araçların aylık çalışma km'si incelendiğinde araçların bir kısmının çalıştırılmadığını, çalışan araçların da yapmış olduğu günlük km ortalamalarının çok düşük olduğu aylık olarak pursantajlardan tespit edilmiştir. Hizmet araçlarının 2023 Ağustos ve Aralık verileri örneklem olarak seçilmiş olup 2024 yılı verileriyle kıyaslama aşağıdaki tabloda yapılmıştır.

Tablo 7: Hizmet Araçları Çalışma Verileri

Araç Cinsi	2023 Ağustos	2023 Aralık	01.01.2024-31.07.2024 (Günlük Ortalama)
Damperli Kamyon	18,10 km	45,89 km	34,32 km
Vinçli Kamyon	15,99 km	28,97 km	31,98 km
Su Tankeri	21,24 km	19,82 km	24,22 km
Kurtarıcı Kamyon	24,05 km	32,85 km	36,24 km
Vidanjör	0,04 saat	0,14 saat	0,33 saat
Kombine Kanal Açma	0,19 saat	0,47 saat	0,88 saat

Yukarıda belirtilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere İdare tarafından mülkiyetinde bulunan araçların 2023 yılına göre kullanımlarında artış olmuş olsa da özellikle vidanjör ile kanal açma ve temizleme araçlarının hemen hemen hiç çalıştırılmadığı ayrıca diğer araçlarında günlük kilometreleri incelendiğinde yine ortalama olarak çok düşük kaldığı tespit edilmiştir. Buna rağmen İdare tarafından bu araçların sahada vereceği hizmetler için üçüncü şahıslardan bu araçlara benzer araçların kiralandığı görülmüştür.

Bu duruma örnek olarak 05.06.2023 tarih ve 888 sayılı Yönetim Kurulu Kararına istinaden İZSU Genel Müdürlüğü Görev Alanı İçerisinde Saha İşlerinin Gerçekleştirilmesinde Fiilen Arazide Kullanılmakta Olan Hizmet Araçlarının Kiralanması işi 242.326.060,00 TL bedelle ihale edilmiş ve 03.07.2023 tarihinde sözleşmesi imzalanması verilebilir. Bunun gibi İdarenin yine İzmir il genelinde üç bölgeye ayrılması sebebiyle bölgesel olarak vidanjör ve kanal temizle aracı, su tankeri gibi hizmet araçlarının ihale yöntemiyle tedarik ettiği de ayrıca tespit edilmiştir.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun "Yönetim Kurulunun Görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinde: *"Hizmetlerin ekonomik verimlilik ilkelerine göre yürütülmesi için gerekli önlemleri saptamak, yetkisi içinde olanları almak, yetkisi dışında olanları ilgili kurum ve mercilere iletmek.."* hükmünden de anlaşılacağı üzere hizmetlerin ekonomik ve verimlilik ilkelerine göre yürütülmesi için gerekli önlemleri almanın Yönetim Kurulunun görevleri arasında olduğu belirtilmiştir.

Yine 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun Hesap verme sorumluluğu başlıklı 8'inci maddesinde: *“Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.”* Denilerek kamu kaynaklarının kullanımındaki ilkelere değinilmiştir.

Bu mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere İdarenin mevcut hizmet araçları bulunmasına rağmen mülkiyetinde bulunan araçlarıyla aynı teknik özelliklere sahip hizmet araçlarının ihale yöntemiyle tedarik etmesi kamu kaynaklarının kötüye kullanıldığını göstermektedir.

Sonuç olarak kamu kaynağı kullanan İdarenin ve bu yetkiyi kullananların kamu kaynaklarını etkili kullanımından sorumlu olduğu düşünüldüğünde bir hizmet alımında şartnamelerinin hükümlerini bu doğrultuda gözden geçirilerek belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir.

BULGU 10: İdarenin Yapım İhalelerinde Geri Dolgu İmalatında Kullanılan Malzemelerin Kontrollerinin Eksik Yapılması

Yapılan incelemelerde İdarenin su, atıksu ve yağmursuyu kanal ihalelerinde geri dolgu malzemesi olarak kullanılan plentmiks temel malzemesinin sahada kontrollerinin yapılmadığı ve İdarenin ihalelerinde büyük maliyeti oluşturan bu imalat kaleminin ödemelerinde risk yarattığı tespit edilmiştir.

İdarenin yapım ihalelerinin tamamının idari ve teknik şartnamelerinde geri dolgu malzemesi olarak kullanılması öngörülen plentmiks malzemenin ocaktan alınması, sahada imalat aşamasına getirilmesi ve kullanılması sürecinde kontrol eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun İç kontrol başlıklı 55' inci maddesinde: *“İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından*

oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.” şeklinde tanımlanmış olup iç kontrol İdare faaliyetlerindeki önemi ifade edilmiştir.

Örnek verilecek olursa; İzmir İli Bayındır İlçesi Çırpı ve Hasköy Mahalleri Yağmursuyu İnşaatı yapım işinde imalat cetvelinde geri dolgu imalatının plentmiks malzemesi olarak öngörülmesine rağmen geçici kabulü yapıldıktan sonra söz konusu imalat bölgesinde yaşanan çökme sonucunda geri dolgu malzemesi olarak plentmiks malzemenin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede yükleniciye sözleşme kapsamında ödenen fiyat farkı hariç 2.033.324,11 TL plentmiks temel ve alt temel yapılması imalatı yerine geri dolgu imalatı için yeni birim fiyat yapılarak imalat kabul edilmiştir.. Bu durum söz konusu malzemenin geri dolgu imalatın kullanılmasında kontrol eksikliği olduğunu göstermektedir. Ayrıca yapılan denetimler sırasında İdarenin kontrol teşkilatı üyelerinin sahada olmadığı durumlarda da imalatların yapıldığı görülmüş ve tespit edilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi’nin “İşlerin Denetimi” başlıklı 14’ üncü maddesinde: *“Sözleşmeye bağlanan her türlü yapım işleri, idare tarafından görevlendirilen yapı denetim görevlisinin denetimi altında, yüklenici tarafından yönetilir ve gerçekleştirilir. (2) Herhangi bir işin, yapı denetim görevlisinin denetimi altında yapılmış olması yüklenicinin, üstlenmiş olduğu işi bütünüyle projelerine, sözleşme ve şartnamelerine, fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapmak hususundaki yükümlülüklerini ve sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. (3) Yüklenici, üstlenmiş olduğu işleri, sorumlu bir meslek adamı olarak fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapmayı kabul etmiş olduğundan, kendisine verilen projeye ve/veya teknik belgelere göre işi yapmakla, bu projenin ve/veya teknik belgelerin iş yerinin gereklerine, fen ve sanat kurallarına uygun olduğunu, ayrıca işin yapılacağı yere, kullanılacak her türlü malzemenin nitelik bakımından yeterliliğini incelemiş, kabul etmiş ve bu suretle işin teknik sorumluluğunu üstlenmiş sayılır...”* denilmektedir.

Madde hükmünde yapı denetim görevlileri yani kontrol teşkilatı üyelerinin denetimi altında yürütülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak yapılan denetimlerde kontrol görevlilerinin işin başında bulunmadığı zamanlarda da devam ettiği görülmüştür.

Sonuç olarak geri dolgu gibi kontrol edilmesi zor ve alım maliyetli yüksek olan bu imalatla kullanılan malzemenin teknik şartnamelerde belirtilen malzeme olduğunun kontrolünün etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda İdare tarafından her teslimatta kontrol deneylerinin yapılması ve malzemenin geldiği taş ocaklarıyla gerekli yazışmalar yapılarak miktar kıyasının yapılması kontrollerin etkin yapılması adına gereklidir.

BULGU 11: Ruhsatsız veya Ruhsat Eklerine Aykırı Yapılar ile Mücadelede İmar Mevzuatında Yer Alan Yaptırımların Etkin Bir Şekilde Uygulanmaması

İZSU tarafından Tahtalı Barajı, Ürkmez Barajı ile Mordoğan Göletinde tespit edilen ve hukuki süreçleri tamamlanarak yıkım kararı alınan kaçak yapıların yıkım işlemlerinin gerçekleştirilmediği görülmüştür.

Baraj havzalarında 1/25.000 ölçekli İzmir Büyükşehir Bütünü Çevre Düzeni Planı, İZSU Su Havzaları Koruma Yönetmeliği ve Havza Yıkım Yönetmeliği kapsamında yapılaşmanın kontrolü amacıyla kaçak yapılar tespit edilmektedir.

İZSU Havza Yıkım Yönetmeliğinin "Zararlı Tesis ve Yapıların İncelenme Esasları" başlıklı 7'nci maddesinde;

“d) Belediyesinin incelemesi sonucunda söz konusu yapının Çevre Düzeni Nazım İmar Planına göre izin verilen yapılaşma olmasına rağmen ifraz, tevhid, yola cephe, yapı yaklaşım sınırı vb. şekilde 3194 sayılı İmar Kanununa uygun olmadığı ve 775 sayılı kanun kapsamında olduğunun belirlenmesi halinde ilgili belediyesine işlem yapılmak üzere bildirilerek dosyası takipten kaldırılır ve işlemleri durdurulur. Belediyenin sonuçtan İZSU'ya bilgi vermesi istenir.

e) Belediyenin incelemesi sonucunda tespit edilen yapının ilgili Çevre Düzeni Nazım İmar Planı koşullarına uygun bir yapı olduğunun belirlenmesi halinde ilgili belediye kendi değerlendirmesi ve evraklarıyla birlikte İZSU'dan görüş alarak ruhsat işlemlerini sonuçlandırır.

f) Bütün bu incelemeler sonucunda tespiti yapılan yapının mutlak, kısa, dere mutlak koruma alanında kalan yapı olması halinde işlemleri yönetmelik esasları doğrultusunda İZSU Yönetim Kurulunca alınan yıkım kararını takiben 2560 sayılı kanun kapsamında İZSU Genel Müdürlüğüne yapılır.” Denilmektedir.

Tespit edilen yapılardan orta ve uzun mesafeli koruma alanı içindeki yapılar bu alanlarda belli koşullarda yapılaşmaya izin verildiğinden 3194 sayılı Kanuna ve Türk Ceza Kanunu'na göre işlem yapılmak üzere ilgili belediyesine gönderilmektedir.

Mutlak, kısa ve dere mutlak koruma alanında kalan yapılar ise bu alanlarda yapı yasağı bulunması nedeniyle İZSU Yönetim Kurulu tarafından alınan yıkım kararı sonrasında yıkım programına alınmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda mutlak, kısa ve dere mutlak koruma alanlarında kalan; Tahtalı Barajında 585, Ürkmez Barajında 8, Mordoğan Göletinde ise 11 kaçak yapının hukuki süreçleri tamamlanmasına rağmen gerekli yaptırımların uygulanmadığı görülmüştür.

Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde kaçak yapılarla ilgili mevzuatta belirtilen yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

BULGU 12: Toplu İş Sözleşmesinde Liyakat İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi

İdare ile yetkili sendika arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesinde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan eşitlik ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan liyakat ilkelerine aykırı hükümlere yer verildiği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3'üncü maddesinde temel ilkeler arasında sayılan liyakat ilkesi; *"Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır."* şeklinde tanımlanmıştır.

Yapılan incelemelerde, yetkili sendika ile imzalanan 27.04.2022 tarihli Toplu İş Sözleşmesi'nin 23' üncü maddesinin (n) bendinde, yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinde yer alan liyakat ilkesine aykırı olarak *"İşveren, çalışanın vefatı halinde 1. Derece yakının işe alımında öncelik sağlar."* hükmünün yer aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin taraf olduğu sözleşmelerde Anayasa'nın "kanun önünde eşitlik" ile 657 sayılı Kanun'un "liyakat" ilkeleri ile bağdaşmayacak hükümlere yer verilmemesi gerekmektedir.

BULGU 13: Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Kapasitesinin Tesise Gelen Atık Suyu Arıtmaya Yetmemesi Sebebiyle Atık Suların Deşarj Standartlarına Uygun Olmadan Körfeze Deşarj Edilmesi

Çiğli Atık Su Arıtma Tesisinin kapasitesinin tesise gelen atık suyu arıtmaya yetmemesi sebebiyle atık suların deşarj standartlara uygun olmadan denize deşarj edildiği tespit edilmiştir.

Çiğli Atık Su Arıtma Tesisi İzmir metropol sınırları içinde atık suların arıtıldığı en büyük arıtma tesisi olup İzmir Körfezi boyunca inşa edilen ana kuşaklama kanalı ve buna bağlı

kollektörler aracılığıyla toplanan atık su Gümrük, Bayraklı, Karşıyaka ve Çiğli Pompa İstasyonlarından pompalanarak bu tesise iletilmektedir. Tesis halen 3 faz olarak çalışmakta olup 4'üncü faz çalışmaları 2014 yılından itibaren başlamış ancak halen inşaat devam etmektedir. Tesisin kapasitesi 604.800 m³/gün olup tesise gelen atık su miktarı bu rakamı aşmaktadır. Bu bakımdan kapasitesinden fazla atık suyun tesise iletilmesi sebebiyle atık suyun deşarj standartlarında belirtilen kalite sağlanmadan denize deşarj edildiği görülmüştür.

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin "Suların Korunması ile İlgili Esaslar" başlıklı 4'üncü maddesinde: "... d) *Atıksu miktarını ve atık sudaki atık konsantrasyonunu en aza indirerek kirliliği kaynağında önleyecek teknoloji ile üretim yapılması,*

e) Atık su arıtımında teknik ve ekonomik açıdan uygun arıtma yöntemlerinin seçilmesi,

...

j) (Ek:RG-13/2/2008-26786) Atık suların arıtılmadan alıcı ortama verilmesi yasak olup, arıtılmış atık suyun verileceği alıcı ortam için belirlenmiş kalite standartlarının olumsuz yönde etkilenmemesi... ” hüküm altına alınmıştır.

Madde hükmünde atık suların arıtılmadan ve deşarj standartları sağlanmadan alıcı ortamlara verilmesinin yasak olduğu, arıtmaların en ekonomik yöntemlerle suyun kalite standartlarını olumsuz yönde etkilemeden kurulması ifade edilmiştir.

İdarenin söz konusu arıtma tesisinin kapasite artışı olan 4'üncü faz inşaatı 2014 yılında başlamış olup bu tarihten itibaren söz konusu tesis tamamlanamamış ve inşaatı halen devam etmektedir. İzmir İlinin metropol sınırları içindeki tüm atık suyun gönderildiği tesisin kapasitesi tesise gelen atık suyun deşarj standartlarını sağlayamamaktadır. Bu sebeple söz konusu tesise de ilgili Bakanlık tarafından idari para cezalarının uygulandığı da tespit edilmiştir.

Kamu İdaresinin cevabında söz konusu hususlarla ilgili gerekli yatırımların icra aşamasında olduğu ve yapılan yatırımların sonuçlanması halinde arıtma tesisinin deşarj standartlarını sağlayarak hizmet vereceği belirtilmiştir.

Bu çerçevede İdare tarafından söz konusu tesisin arıtma kapasitesinin tesise gelen atık suyun karşılayacak şekilde artırılması gerekmekte olup atık suyun deşarj standartları sağlanmadan körfeze deşarj edilmesi engellenmesi İzmir Körfezinin kirliliğinin azaltılmasında katkı sağlayacaktır.

BULGU 14: Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Elektrik Enerji Teşvikinden Faydalanamaması

Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin elektrik enerji teşvikinden faydalanamadığı görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanun'un teşvikleri düzenleyen 29'uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında; “ *Arıtma tesisi kuran, işleten ve yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getiren kuruluşların arıtma tesislerinde kullandıkları elektrik enerjisi tarifesinin, sanayi tesislerinde kullanılan enerji tarifesinin yüzde ellisine kadar indirim uygulamaya Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı yetkilidir. Teşvik tedbirleri ile ilgili esaslar yönetmelikle belirlenir...*” ifadeleriyle, indirim oranına Cumhurbaşkanı tarafından karar verileceği ve teşviklere ilişkin esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

Söz konusu madde dayanak gösterilerek yayımlanan Atık su Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik 'in enerji giderinin bir kısmının geri ödemesine ilişkin 6'ncı maddesinde; Söz konusu teşvikten yararlanabilmek için her yıl Nisan ayı sonuna kadar başvuruda bulunulabileceği, geri ödeme belgesi ve diğer sayılan bilgi ve belgelerin başvuru dosyasında yer alması gerektiği ifade edilmiştir. Yine bu maddeye dayanılarak “Atıksu Arıtma Tesislerinde Kullanılan Elektrik Enerjisi Giderlerinin Bir Kısmının Geri Ödenmesine İlişkin Karar” ile indirim oranı yüzde elli olarak belirlenmiştir.

Mezkur Yönetmeliğin 5'inci maddesinde geri ödeme belgesi düzenlenmektedir. Buna göre; verilen geri ödeme belgelerinin 5 yıl geçerli olduğu, belgeyi alabilmek için; atık suları derin deniz deşarjı ile bertaraf etmek, çevre izin belgesini almış olmak, onaylı tesis projesi sunmak gibi şartların taşınması gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Yukarıda yer verilen Kanun ve yönetmelik hükümlerinde anlaşılaçağı üzere, bir arıtma tesisinin elektrik enerjisi teşvikinden yararlanabilmesi, nihai olarak geri ödeme belgesini alması şartına bağlanmıştır.

Yapılan incelemelerde İzmir'in en büyük arıtma tesisi olan Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin elektrik teşviğinden çevre izin belgesinin yenilenmemesi sebebiyle 2019 yılından itibaren faydalanamadığı tespit edilmiştir. 2024 yılında 129.949.277,69 TL enerji gideri olan tesisin teşvikten faydalanamaması sonucu gelir kaybı yaşanmaktadır.

Sonuç olarak İdare tarafından Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin eksikliklerinin tamamlanarak teşvikten faydalanması sağlanmalı ve İdarenin yüklendiğı enerji maliyeti

azaltılmalıdır.

BULGU 15: Çiğli Çamur Kurutma ve Çürütme Tesisinin Etkin Çalıştırılmaması ve Atıl Durumda Kalması

Yapılan incelemelerde Çiğli Atıksu Arıtma Bölgesinde kurulan Çamur Kurutma ve Çürütme Tesisinin kapasitesi ölçeğinde etkin olarak çalıştırılmadığı ve halihazırda atıl durumda olduğu görülmüştür.

Çiğli Atıksu Arıtma Bölgesinde Çamur Kurutma ve Çürütme Tesisi 01.04.2014 tarihinde faaliyetine başlamış olup 2020 yılının Temmuz ayına dek faaliyette bulunmuş, 2022 yılında ise tamamen görev dışı olarak bırakılmıştır. 11.10.2011 tarihinde ihalesi yapılan 24.513.591,00 TL +14.928.470 Euro bedelli sözleşmesi imzalanan Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinde Çamur Kurutma ve Çürütme Tesisi 01.04.2014 tarihinde bir yılı yüklenici kontrolünde olmak üzere işleme alınmıştır.

Tesisinin kapasite raporu incelendiğinde;

- 4 adet kurutucu her biri 200 ton/gün, toplam 800 ton/gün
- 4 adet çürütücü her biri 15.000 m³, toplam 60.000 m³ hacimli. Günlük çürütücü besleme miktarı 625 m³/gün, toplam 2500 m³/gün.

olduğu görülmüş olup söz konusu tesise Nisan 2014 – Temmuz 2020 tarihleri arasında çamur beslemesi yapılmıştır. Temmuz 2020 sonrası tesiste oluşan arızalar nedeniyle sistem kademeli bir şekilde devre dışı bırakılarak Ağustos 2022’de tesis tamamen kapatılmıştır.

Yapılan incelemelerde Çiğli Arıtma Tesisinden bir günde çıkan çamur miktarı 169,59 ton olduğu 2021 yılı İzmir İli Çevre Durum Raporu’nda belirtilmiştir. 2014 yılında faaliyete başlayan ve kapasite olarak arıtma tesisinden çıkan çamurları çürütebilecek olan bu tesis etkin çalıştırılmaması sebebiyle daha fazla çamur sahaları oluşturularak çamur birikiminin arttığı stok edilen çamur büyüklüğünden anlaşılmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında seçilen kurutucu teknolojisiyle mevcut çamurun uyumsuzluğu nedeniyle devreye alındığı günden itibaren çeşitli arıza, bakım-onarım ve temizlik ihtiyaçları doğduğu, sistemin kısa sürelerde durdurulup temizleme ihtiyacı nedeniyle kesintisiz bir çalışma sağlamadığı sonuçta bakım ve onarım maliyetlerinin de yüksek oluşu sebebiyle tesisin atıl bırakıldığı belirtilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu’nun 48’inci Mal yönetiminde etkililik ve sorumluluk maddesinde; “Kamu idareleri, taşınırların yönetimi, kaydı, muhafazası ve kullanımından sorumludurlar. Taşınırların özelliğinden veya olağan kullanımından kaynaklanan yıpranma ile usulüne uygun olarak belirlenen firelerden dolayı sorumluluk aranmaz. Kullanılmak üzere taşınır teslim edilen görevliler, taşınırın korunmasından ve taşınıra verilen zararlardan sorumludur. Kamu idareleri, verilen zararların sorumlularına ödettirilmesini sağlamakla yükümlüdür. Kamu idarelerine ait malları edinme, kiralama, tahsis, yönetim, kullanma ve elden çıkarma işlemleri, mevzuatında öngörülen kurallar dahilinde hizmetin amacına uygun olarak verimlilik ve tutumluluk ilkesine göre yapılır. Bu ilkeye aykırı eylem ve işlemlerden doğacak zararlardan, malların yönetimi veya kullanılması hususunda yetki verilenler sorumludur.”,

Ayrıca 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu’nun “Hesap verme sorumluluğu” başlıklı 8’nci maddesinde; “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.” hüküm altına alınmıştır

2560 sayılı Kanun’un “Yönetim Kurulunun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinde ise hizmetlerin ekonomik verimlilik ilkelerine göre yürütülmesi için gerekli önlemleri saptamanın yönetim kurulunun görevlerinden olduğu belirtilmiştir.

Mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere idareler tarafından kamu kaynaklarını kullanırken etkin ve verimlilik ilkelerinin gözetilmesi gerekmekte olup İdarenin büyük kaynak aktararak yatırım yaptığı çamur kurutma ve çürütme tesisinin sadece 5 yıl çalıştırılması ve sonrasında arızalanıp kapatılması kamu kaynaklarının kötüye kullanıldığını göstermektedir.

İdare tarafından kaynak aktarılıp işleme alınan tesis sadece beş yıl çalıştırılmış ve 2022 yılından itibaren kapatılmış olup tesisin atıl kalması kamu kaynaklarının etkin olarak kullanılmadığını göstermektedir.

BULGU 16: Tahtalı Baraj Havzasında Bulunan İşletmelere Havza Atık Su Kontrol Belgesi Verilmemesi

İZSU tarafından Tahtalı baraj havzasında bulunan ve gayrisihhi müessese ruhsat talebi olumlu değerlendirilen işletmelere havza atık su kontrol belgesi verilmediği görülmüştür.

İZSU Su Havzaları Koruma Yönetmeliği Tanımlar başlıklı 2' nci maddesinde;

“o) Gayri sıhhi müessese (GSM) ruhsatı: Çevresinde bulunanlara fiziki, ruhi ve sosyal yönlerden az veya çok zarar veren veya vermesi muhtemel olan ve doğal kaynakların kirlenmesine neden olabilecek müesseselere gerekli önlemleri alması sonrasında yetkili makamca verilen açılma ruhsatıdır.

...

p) Havza atık su kontrol belgesi (HAKB): İZSU Genel Müdürlüğü tarafından önlem olarak izin verilecek işletmelere verilen ve bu işletmelerin evsel ve endüstriyel atık sularının uzaklaştırma usulünü ve alınması gereken özel önlemlerini belirleyen belgedir.”

Şeklinde ifade edilmiştir.

Genel esaslar başlıklı 3' üncü maddesinde ise;

“(15) Su toplama havzaları içinde atık suları havza dışına taşıyan mevcut bir kollektör sistemi olması halinde, yapılaşma ve diğer faaliyetler bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerinin uygulanmasını engellemez. Kollektör sisteminin varlığı su toplama havzasının tabii sınırını değiştiremez. Bu Yönetmeliğin esaslarına uymak şartıyla endüstriyel tesislerden kaynaklanan tüm atık suların kirliliğinin kontrolü amacıyla İZSU Genel Müdürlüğü'nden izin alınması zorunludur. Atık su kirliliğinin kontrolü amacıyla önlem olarak izin verilecek tesislerden yükümlülüklerini yerine getiren tesislere İZSU Genel Müdürlüğü Havza Koruma Yönergesinde belirtilen esaslar çerçevesinde “Havza Atık Su Kontrol Belgesi” verilir.” Denilmektedir.

Tahtalı baraj havzasında gayrisıhhi müessese ruhsat talebi olumlu değerlendirilen işletmelerden havza atıksu kontrol belgesinin verilmeyenlerin, yine havza atıksu kontrol belgesi başvuru formunun süresi dolduğu halde yenilenmeyen işletmeler olduğu tespit edilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde söz konusu işletmelere havza atıksu kontrol belgesinin verilmesi ve süresi dolanların ise yenilenmesinin sağlanması gerekmektedir.

BULGU 17: Yapım İşlerinde Gerçekleştirilen İmalatların Fotoğraflarının Hakedişlerde Yer Almaması ve Fotoğrafların İmalatların Safhaları ile Ölçülerini Kanıtlayacak Şekilde Çekilmemesi

Yapılan incelemelerde İdarenin su, atık su ve yağmur suyu yapım ihalelerinde gerçekleştirilen imalatlara ilişkin fotoğrafların hakedişlerde yer almadığı görülmüş olup çekilen

fotoğrafların imalatların safhalarını ve ölçülerini kanıtlayacak şekilde çekilmediği tespit edilmiştir.

İdarenin yapım işlerinde uygulanan teknik şartnamelerin 1B-7. İnşaat Fotoğrafları başlıklı maddesinde: “Yüklenici, bütün inşaat fotoğraflarının ve özellikle kritik bölgelerin imalat fotoğraflarının çekilmesinden sorumlu olacaktır. Mühendis (Yapı Denetim Görevlisi) her fotoğrafın konusunu belirleyecektir.

Fotoğraflar İşin başlamasından önce dere güzergahı ve/veya boru hattında yaklaşık 200 metre (kritik noktalarda bu aralıklar Yapı Denetim Görevlisi talimatı ile azaltılabilecektir) aralıklarla çekilecek ve Yapı Denetim Görevlisine onaylatılacaktır. Aynı bölgeler, işlerin devamı süresince imalatın değişik safhalarının (kazı, boru döşeme, yol betonu, dere ıslah, duvar işleri vb... gibi) ne şekilde yapıldığının belirlenmesi bakımından özellikle toprak altında kalan bölümler fotoğraflanarak tespit edilecek olup, her hakediş döneminde yapılan tüm faaliyetleri gösterecek şekilde hakediş ekinde fotoğraf kapağı ile birlikte İşveren'e sunacaktır.

Dere güzergahı ve/veya boru hattının herhangi bir bölümünde inşaat faaliyetlerinin tamamlanmasından sonra aynı bölgelerin yeniden fotoğrafları çekilecek ve bu bölümdeki işin ödemesinin yapılması için İşveren'in onayına sunulacaktır. İnşaat öncesi, imalat esnası ve bitiminde görüntülemeler Yapı Denetim Görevlisinin talimatı ile video çekimi olarak da yapılacaktır. Fotoğraflar ticari kalitede renkli olarak basılacaktır. Dijital ortamda fotoğraf ibraz edilebilecek olup, 100x150 mm basımı şeffaf plastik dosyalar içine dosyalanacak ve üzerlerine sözleşmenin isim ve numarası, Yüklenicin'in ismi, fotoğrafın konusu ve gösterdiği yer ve fotoğrafın çekildiği tarih yazılacaktır. (Bütün fotoğraf setleri iki takım halinde hazırlanacaktır.)” Denilmektedir.

Madde hükmünde açıklandığı üzere İdarenin işlerinin tamamına yakını toprak altında yapılan imatları oluşturmaktadır. Bu sebeple imalat bitirildiğinde üzeri toprakla kapatılmakta ve yapılan imalat safhaları ve ölçüleri ancak fotoğraflarla kanıtlanmaktadır.

Yapılan incelemelerde İdarenin yapım işlerinde fotoğrafların hakedişlere ek yapılmadığı gibi çekilen fotoğrafların da imalat ölçülerini ve safhalarını kanıtlayacak şekilde çekilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu durum yapı denetim görevlilerinin sorumluluğunda olup bu fotoğrafların hakedişlere ek yapılarak imalatın teknik şartnamelerde belirtilen ölçü ve teknik kurallara göre yapıldığını kanıtlayacak şekilde çekilmesi ve muhafaza edilmesi gerekmektedir.

BULGU 18: İdareye Ait Akaryakıt İstasyonlarında Otomasyon Sisteminin Bulunmaması

İdarenin, tasarrufundaki araçlara yakıt vermek için kullandığı akaryakıt istasyonlarının merkezi otomasyon sisteminin bulunmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun “Hesap verme sorumluluğu” başlıklı 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un “İç kontrol” başlıklı 55'inci maddesi uyarınca ise iç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler şeklinde tanımlanmış olup, iç kontrol sistemi ile mali iş ve işlemlerin kontrol sürecinden geçirilip riskin en aza indirilmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan inceleme neticesinde, İdarenin tasarrufundaki araçların akaryakıt ihtiyacının şantiyesinde bulunan akaryakıt tankından temin edildiği, bu istasyonda araçlara verilen akaryakıtların takibine ilişkin herhangi bir otomasyon sisteminin kurulmadığı, akaryakıt takibinin personel marifetiyle tutulan kayıtlar ile yerine getirildiği görülmüştür. Akaryakıt temin ve kullanım işleminin profesyonel bir sistem tarafından takip edilmemesi, İdare açısından iç kontrol zafiyeti oluşturmakta, hata yapma riskini artırmakta, kaynak ve zaman kaybına yol açmaktadır.

Ayrıca otomasyon sistemi olmadığı için bazı alanlara ilişkin anlık veriler (akaryakıt tankının anlık yakıt durumu vs.) temin edilememekte ve bu verilere ilişkin ihtiyaca uygun raporlama yapılamamaktadır.

Sonuç olarak İdarenin otomasyon bulunmayan akaryakıt istasyonlarında; satışın yapıldığı tarih ve saat, verilen yakıt tipi, yakıtın litresi, yakıt verilen aracın plakası, aracın fiili kullanımlarına ilişkin bilgiler vs. gibi verileri içerecek ve ihtiyaca uygun rapor sunacak bir sisteminin kurulması gerekmektedir. Böylece hata yapma riski en aza indirilecek, görevli personelin iş yükü azaltılacak ve iç kontrol zafiyetlerinin önüne geçilecektir.

BULGU 19: İmalatlara İlişkin Yaklaşık Maliyet Analizlerinin Fiili İmalatı Yansıtmaması

Yapılan incelemelerde imalatlara ilişkin yaklaşık maliyet analizlerinin fiili imalatı yansıtmadığı ve bu durumun da yaklaşık maliyetin yanlış hesaplanmasına sebebiyet verdiği görülmüştür.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin "Yaklaşık maliyetin hesaplanmasına esas miktarların tespiti" başlıklı 9'uncu maddesinde: *"Yaklaşık maliyet hesabına esas miktarların tespiti için öncelikle aşağıda yer alan çalışmaların yapılması gereklidir:*

...

c) Mahal listesi hazırlanması; ön, kesin veya uygulama projelerine dayalı olarak, işin bünyesindeki imalat kalemlerinin adını ve yapılacağı yerleri gösteren ve yaklaşık maliyetin hazırlanmasına esas teşkil eden mahal listeleri hazırlanır.

ç) Metraj listelerinin hazırlanması; ihale konusu işe ait proje ve mahal listelerindeki ölçü ve tariflere göre işin bünyesine giren imalatların hangi kısımda ve ne miktarda yapılacağını belirlenmesi amacıyla; anahtar teslimi götürü bedel teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde iş kalemi ve/veya iş grubu, birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde ise iş kalemi şeklinde metraj listeleri düzenlenir.

d) Birim fiyat ve imalat tariflerinin hazırlanması; Ön ve/veya kesin projeye dayalı olarak birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde, idareler, iş kaleminin adını, yapım şartlarını, ölçü yeri ve şeklini, birimini, birim fiyata dahil ve hariç unsurları ihtilafa meydan vermeyecek biçimde teknik olarak açıklayan birim fiyat tarifleri hazırlar.

e) Anahtar teslimi götürü bedel işlerde; uygulama projeleri ve mahal listelerine dayalı olarak imalat iş kalemleri veya iş gruplarının teknik tarif ve özellikleri belirlenir." Denilmektedir.

Madde hükmünden de anlaşılabacağı üzere yaklaşık maliyet mahal listelerindeki ölçü ve tariflere göre işin bünyesine giren imalatları içerecek şekilde hazırlanması gerekmektedir. Ancak yapılan incelemelerde imalatlara ilişkin yaklaşık maliyet analizlerinin imalatlarla uyumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bu durum söz konusu yaklaşık maliyetin doğru olarak oluşturulmasını engellemektedir.

Sonuç olarak yaklaşık maliyet analizlerinin fiili imalatı yansıtarak doğru şekilde tespit edilmelidir.

BULGU 20: İdare Tarafından Oluşturulan Abone Kayıtlarında, Abone Tiplerinin Bir Kısımının Hatalı Belirlenmesi

Günlük kiralık olarak adlandırılan (bölgenin turizm bölgesi olması nedeni ile kısa süreli konaklama amaçlı ticari olarak işletilen) evlere mesken abonesi olarak abonelik tesis ettirildiği, yine niteliği itibarıyla kamu hizmeti içerisinde yer alsa da ticari faaliyet yürüten ve kar amacı güden işletmelere ayrı abonelik tesis edilmediği ve resmi daire tarifesi üzerinden su bedeli tahsil edildiği görülmüştür.

15.05.2015 tarih ve 04/10 sayılı Genel Kurul Kararı ile yürürlüğe konulan İZSU Tarifeler Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 3' üncü maddesinde abone tipi; *"Abonenin konut, konut dışı, resmi daire, belediye, kuyu ve tanker, su veya atık su kullanan gruplardan hangisine girdiğini,"* ifade eder denilerek abone tipleri arasındaki ayrımdan bahsedilmiştir.

İZSU Tarifeler Yönetmeliği'ne göre su aboneleri, abone tiplerine göre çeşitli tarifelere tabi tutulmaktadır. Tarifeler Yönetmeliği'nin "Su Abone Grupları" başlıklı 7'inci maddesinde:

"Konut Aboneleri

1) *Barınma gayesi ile oturan yerlerde içme ve kullanma amaçlı su tüketen ve/veya atıksu üreten meskenler ile muhtarlık binalarını,*

2) *Bir üst bentte belirtilen yerlerde ortak mahallerin temizliği ile bahçe veya çevre sulaması için su kullananları,*

3) *İlgili mevzuatına göre konut tarifesi uygulanması gereken aboneleri kapsar.*

b) İşyeri aboneleri:

1) *Gelir sağlamak gayesi ile sürekli veya geçici olarak her çeşit meslek sanat faaliyeti ve zanaatın icra edildiği yerler, diğer ticari hizmet üretilen tüm yerler ile dernek, vakıf, üretici kooperatifi, home ofis ve benzeri yerlerde su tüketen ve/veya atıksu üreten yerleri,*

2) *İlgili mevzuatına göre işyeri tarifesi uygulanması gereken aboneleri kapsar .*

...

g) *Resmî daire aboneleri:*

1) *Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, belediyelerin ve belediyelere bağlı kuruluşların hizmetlerini ifa ettikleri yerlerde su tüketen aboneleri,*

2) *İlgili mevzuatına göre resmî tarife uygulanması gereken aboneleri kapsar..."*

denilerek abonelik tiplerinde çeşitli ayrımlara gidilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, İzmir ili içerisinde otel/pansiyon tarzı kullanılan günübirlik kiralanan bazı evlerin aboneliğinin konut tipi olarak uygulandığı tespit edilmiştir. Bu evler; otellerde olduğu gibi, günlük konaklama bedeli karşılığı kiralanan ticari kullanım yerleridir. Bu bakımdan günübirlik kiralanan evlerin, konut tipi tarife kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. 22.11.2016 tarih ve 29896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 678 sayılı KHK’nın 2’ nci maddesi ile 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu’nun 2’ nci maddesinin birinci fıkrasına “günübirlik kiralanan evler” ibaresi eklenmiştir. Bu bakımdan günübirlik kiralanan ev kapsamında sayılacak konaklama yerlerinin, otellerdeki gibi kimlik bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Bu yüzden bu tarz abonelerin Kimlik Bildirme Kanunu çerçevesinde yaptıkları başvurular Emniyet Genel Müdürlüğü’nün ilgili birimlerinden kolayca edinilerek abonelik tiplerinin iş yeri abonesi şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir.

Yine kamu kurumlarına ait abone bilgileri incelendiğinde, resmi kamu kurumlarının görev alanı içerisinde yer alan ve bu kurumlar tarafından ticari olarak işletilmek amacıyla kiraya verilen taşınmazların abonelik tiplerinin ayrılmadığı ve hepsinin resmi daire aboneliği olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda vurgulanan hususlar çerçevesinde belirtilen abone tiplerinin iş yeri aboneliğine çevrilmesi gerekmektedir.

BULGU 21: İdare Tarafından İzinsiz Olarak Açılan Yeraltı Suyu Kuyularından Bazılarının Yeraltı Suyu Kullanma Belgesinin Bulunmaması

Şehrin içme suyu ihtiyacının karşılanması amacıyla veya başka ihtiyaçlar için açılmış olan su kuyularından bazılarının, 167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun gereği Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden alınması gereken yeraltı suyu kullanma belgesinin bulunmadığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’un 4’ üncü maddesinde;

“Yeraltı suyu işletme sahaları içinde 8 inci madde hükmüne göre belge alınarak açılması gereken kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla çekilecek su miktarı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tespit edilir.” Denilmektedir.

Belge alınması ve bilgi verilmesi mecburiyeti başlıklı 8’inci maddesinde ise su temini maksadıyla, kesitleri ne olursa olsun, tabii zemin üstünden itibaren derinliği DSİ Genel Müdürlüğü tarafından tespit ve ilgili Bakanlığın onayından sonra ilan olunan haddi aşan her türlü çukur, sondaj ve kuyular (el ile açılan kuyular hariç) ile su temini maksadıyla, boyları ve kesitleri ne olursa olsun her türlü kuyuların açılması için DSİ Genel Müdürlüğünden belge alınmasının mecburi olduğu belirtilmektedir.

Kanunun "Ceza hükümleri" başlıklı 18’ inci maddesinde de bu Kanundaki vecibeleri yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Madde de hem idari para cezası uygulanacağı hem de kuyunun açılıp işletilmesinde DSİ Genel Müdürlüğünce bir mahzur görülmezse, sahibine gerekli belge verileceği, aksi hâlde, kuyunun kapatılarak masrafının kuyuyu açtırandan alınacağı ifade edilmektedir.

Yapılan inceleme neticesinde DSİ Genel Müdürlüğünden alınması gereken yeraltı suyu kullanma belgesi olmayan su kuyularının bulunduğu tespit edilmiştir.

Sürdürülebilir bir yeraltı suyu yönetiminin sağlanabilmesi ve yeraltı suyunun aşırı çekiminin önlenmesi açısından İdare tarafından açılan su kuyularına ilişkin olarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden ilgili mevzuat uyarınca izin alınması gerekmektedir.

BULGU 22: Havza Koruma Planlarının Yapılmaması

İdare tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen beş baraj havzasının havza koruma planlarının yapılmadığı görülmüştür.

İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmeliğin planlamaya ilişkin hususlar başlıklı 6’ ncı maddesinde;

“5) İçme-kullanma suyu temin edilen ve edilmesi planlanan yerüstü ve yeraltı suyu kaynakları için içme-kullanma suyu havzası koruma planı Bakanlıkça veya Bakanlığın uygun görüşü ve koordinasyonunda aşağıda belirtilen ilgili idareler tarafından hazırlanır veya hazırlatılır:

a)Büyükşehir belediyelerine içme-kullanma suyu temin edilen yerüstü suyu kaynakları için koruma planları, büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri genel müdürlüklerince hazırlanır veya hazırlatılır ve Bakanlığa sunulur.” Denilmektedir.

Yapılan incelemede içme ve kullanma suyu temin edilen Karaçam, Rahmanlar, Çandarlı, Balçova ve Ürkmez baraj havzalarının havza koruma planlarının yapılmadığı tespit edilmiştir. Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde ilgili baraj havzalarının “havza koruma planlarının” yapılması gerekmektedir.

BULGU 23: Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Çevre İzni veya Geçici Faaliyet Belgesinin Bulunmaması

Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin çevre izni veya geçici faaliyet belgesi bulunmaması gerekçesiyle İl Müdürlüğünce idari para cezası kesildiği görülmüştür.

31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nin “Alıcı ortama atıksu deşarjı olan kurum, kuruluş ve işletmeler için çevre izni” başlıklı 37’ nci maddesinde; “*Her atıksu deşarjı için bu Yönetmelik çerçevesinde idarenin istediği çıkış suyu kalitesinin ve diğer şartların sağlanması koşuluyla, alıcı ortama her türlü evsel ve/veya endüstriyel nitelikli atıksuların doğrudan deşarjı için idareden çevre izni alınması mecburidir.*

Çevre izni alınması işlemlerinde Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.” denilmektedir.

10.09.2014 tarih ve 29115 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği’nin “Çevre izni veya çevre izin ve lisansına tabi işletmeler” başlıklı 5’nci maddesinde; “(1) Bu Yönetmelik kapsamında çevre iznine veya çevre izin ve lisansına tabi işletmeler, çevresel etkilerine göre Ek-1 ve Ek-2 listelerinde sınıflandırılmıştır.

(2) Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan işletmeler, faaliyette bulunabilmeleri için, öncelikle geçici faaliyet belgesi almak zorundadır.

(3) Geçici faaliyet belgesi alan işletmeler belge tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi almak zorundadır.” denilmiş olup atıksu arıtma tesisleri de Ek-1 de sayılan tesislerden olduğu düşünüldüğünde bu tesislerin faaliyeti için geçici faaliyet belgesi ve çevre izni alması gerekmektedir. Ancak yapılan incelemelerde, söz konusu tesisin geçici faaliyet belgesi veya çevre izni bulunmadığı ve bu sebeple Çevre Şehircilik ve İklim

Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından ceza kesildiği görülmüştür.

19.10.2022 tarih ve E.4677100 sayılı İdari Yaptırım Tutanağında; “*Bakanlıkça yapılan denetimlerde Arıtma tesisinin faaliyette olduğu, işletmede oluşan proses atık suların arıtma sonrası İzmir Körfezi’ne deşarj edildiği görülmüş olup işletmenin Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında atıksu deşarjı konulu Çevre İzin ve/veya Geçici Faaliyet Belgesinin ibraz edilemediği yapılan incelemede de işletmeye ait Çevre İzin ve/veya Geçici Faaliyet Belgesinin bulunmadığı tespit edilmiştir.*” ifadeleri yer almaktadır.

Sonuç olarak, İdare tarafından söz konusu tesisin faaliyette bulunması adına gerekli izinlerin alınarak İl Müdürlüğü tarafından yapılacak denetimlerde ceza sonucunu doğuracak eksikliklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

BULGU 24: Atıksu Arıtma Tesisi Bulunmayan İlçe Merkezi Bulunması

Beydağ ve Kınık ilçe merkezlerinde atıksu arıtma tesislerinin bulunmadığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 2’ nci maddesinde, bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyıların ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak su ve kanalizasyon idaresinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanunu’nun “İzin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü” başlıklı 11’ inci maddesinde; “*Üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler.* ...

Atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve arıtılmış atıksuların bertarafının sağlandığı atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı, ıslahı ve işletilmesinden; büyükşehirlerde 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunla belirlenen kuruluşlar, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bunların dışında iskâna konu her türlü kullanım alanında valiliğin denetiminde bu alanları kullananlar sorumludur...” hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanun'un 20' inci maddesinin (f) bendinde ise; *"11'inci maddeye göre kurulması zorunlu olan atık alım, ön arıtma, arıtma veya bertaraf tesislerini kurmayanlar ile kurup da çalıştırmayanlara 60.000 Türk Lirası (733.036 TL) idarî para cezası verilir."* denilmektedir. Bahsedilen mevzuat hükümlerinde, yerleşim yerlerinde kentsel atıksu arıtma tesisi kurma, bakım, onarım ve işletilmesinden sorumlu büyükşehirlerde su ve kanalizasyon idarelerinin sorumlu olacağı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde, iki ilçe merkezinde kentsel atıksu arıtma tesislerinin bulunmadığı, bu sebeple Bakanlık tarafından İdareye iki ilçe için cezalar kesildiği tespit edilmiştir. Kamu İdaresi tarafından verilen cevapta söz konusu arıtma tesislerinin kurulması için çalışmaların devam ettiği belirtilmiş olup konu ile ilgili belirli aşamaların kaydedildiği belirtilmiştir.

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması adına söz konusu ilçe merkezlerinde atıksu arıtma tesislerinin kurulup oluşan atıksuların arıtılması gerekmektedir.

BULGU 25: Atıksu Arıtma Tesislerine Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Deşarj Limit Aşımı Sebebiyle Ceza Kesilmesi

Yapılan incelemelerde İdarenin yetki ve işletiminde olan atık su arıtma tesislerine Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nde belirtilen deşarj limitlerinin üzerinde atık su salınması sebebiyle Bakanlık tarafından ceza kesildiği tespit edilmiştir.

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin "Alıcı ortama atıksu deşarjı konusunda çevre iznine tabi işletmeler için genel hükümler" başlıklı 38'inci maddesinde; *".. Alıcı ortamın çok yoğun bir şekilde kirlenmiş olduğu yörelerde alıcı ortam deşarj standartları, yer ve sınır belirlemeleri ve uygulanacak diğer işlemlerin, havza koruma planı ile tespit edilmesi esastır. Bakanlıkça bir alıcı ortamın, mevcut kullanım amaçlarının olumsuz yönde etkilenmesini önlemek veya kalitesini düzeltmek amacı ile alıcı ortama, bilimsel çalışmalar sonucu oluşturulan Havza Koruma Planı çalışması yapıncaya kadar alıcı ortamdaki su kaynaklarının minimum debileri ve kirlilik seviyesi dikkate alınarak mevcut atıksu deşarjlarında bu Yönetmelikte öngörülen sınırların ötesinde kısıtlamalar yapılabilir. (Değişik ibare:RG-17/12/2022-32046) Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinin eklerinde yer alan limit değerler dikkate alınarak yapılacak hesaplamalar sonucunda atıksu deşarj limitlerinde gerekli oranda kısıtlama yapılır. Yapılan kısıtlamalar tebliği tarihinden itibaren oniki ay içerisinde faaliyet sahibi tarafından gerçekleştirilir."* ,

İlgili Yönetmeliğin “Yaptırım” başlıklı 55’ inci maddesinde: “*Bu Yönetmelikte yasaklara aykırı hareket edenler ve belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenlere; ek süre verilmesi ve bu süre sonunda da yerine getirmedeği takdirde faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması Çevre Kanununun 15 inci maddesinde belirtilen makamlar tarafından, aynı Kanunun 20 nci ve 23 üncü maddelerinde belirtilen idari nitelikteki cezalar ise yine aynı Kanunun 24 üncü maddesinde belirtilen yetkili merciler tarafından verilir.*” ,

Yine Mezkur Yönetmelik’in Denetim başlıklı 51’ inci maddesinde “*Bu Yönetmelik uyarınca; Alıcı ortama her türlü atıksu deşarj denetiminde Çevre Kanunu ve (Değişik ibare:RG-17/12/2022-32046) 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin altıncı kısmının dördüncü bölümü uyarınca Bakanlık yetkilidir. Bu yetki taşrada (Değişik ibare:RG-17/12/2022-32046) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerince kullanılır.*” Denilmektedir.

Bu mevzuat doğrultusunda Bakanlık birimleri tarafından yapılan denetimler sonucunda söz konusu Yönetmelik hükümlerine aykırılıklar tespit edilmiş ve deşarj limitlerinin aşılması sebebiyle cezaların kesildiği görülmüştür.

Sonuç olarak İdare tarafından bu atık su arıtma tesislerinin çalışmasında mevzuatta belirtilen sınırlara ulaşması su kirliliğinin önlenmesi açısından görevleri bulunan İdare için elzem olup bu kapsamda çalışmaların başlatılması gerekmektedir. Bununla birlikte mahalli bir bölgede hizmet sunmak amacıyla bütçe oluşturan İdarenin bu şekilde bütçeye yük oluşturmaları engellenmelidir.

BULGU 26: Sondaj Kuyuları ve Bu Kuyulardan Yapılan Su Kullanımları ile İlgili DSİ ve İZSU Arasında Yeterli Koordinasyon Olmaması ve Bu Alanda Etkin Denetim Yapılamaması

DSİ tarafından izin verilen su kuyularının sahipleri, koordinatları, iznin hangi amaç için verildiği, buna göre yapılan ölçümler ile fiili su kullanımları gibi bilgilerin İZSU tarafından bilinmemekte ve bu koordinasyon eksikliği nedeni ile etkin denetim yapılamadığı görülmüştür

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’un 4’ üncü maddesinde; “*Yeraltı suyu işletme sahaları içinde 8 inci madde hükmüne göre belge alınarak açılması gereken kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla çekilecek su miktarı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tesbit edilir.*

Yeraltı suyu işletme sahalarında 8 inci madde şümülüne giren her türlü yeraltı suyu

tesisleri, *Bayındırlık Bakanlığınca tanzim edilecek teknik talimatname hükümlerine göre meydana getirilir.*

Kuyu açan kimse, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkilidir. (Ek cümleler: 3/7/2003-4916/22 md.) Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç), 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilir. Tahsil edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye % 25 oranında pay verilir.

Faydalı ihtiyaç miktarı, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tespit edilir.”

Geçici 3’üncü maddede ise; “*Bu maddeyi değiştiren Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yeraltı suyu temini amacıyla kuyu, galeri, tünel ve benzerleri için kullanma belgesi almış olanlardan;*

a) Sanayi amaçlı kullanılan kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine ölçüm sistemi, bir yıl içinde belge sahibince kurulur. Süresi içerisinde ölçüm sistemini kurmayanların belgeleri iptal edilerek kuyuları kapatılır ve kapatma masrafları sahibinden alınır.

b) Zirai, içme ve kullanma suyu amaçlı açılan ve ölçüm sistemi kurma zorunluluğu dâhilinde bulunan kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine ölçüm sistemi, bir yıl içerisinde belge sahibince kurulur. Ölçüm sistemini kuramayanların bu süre içerisinde talep etmesi hâlinde ölçüm sistemleri, bedeli yüzde on fazlası ile ilgililerinden tahsil edilmek üzere, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren üç yıl içerisinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından kurulur veya kurdurulur. Bu şartlara uymayanların belgeleri iptal edilerek kuyuları kapatılır ve kapatma masrafları sahibinden alınır.” denilmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, sondaj kuyuları ve yeraltı sularına ilişkin tüm yetki DSİ Genel Müdürlüğünde bulunmaktadır. Ruhsatlı kuyuların açılması, faydalı tüketim miktarının tayini ve açılan kuyulardan ne kadar su çekildiğine ilişkin ölçüm sisteminin kurulup kurulmadığının tespiti ve süreç içerisindeki denetimi de DSİ’nin yetki ve sorumluluğundadır.

Ancak, İdare olarak yegâne amacı su ve atık su hizmeti vermek olan İZSU Genel Müdürlüğünün sorumluluk alanındaki abonelerinin (yani kent merkezi ve kırsal olmak üzere görev mahallinde bulunan il sakinlerinin); sondaj ve şebeke suyu olmak üzere iki ana su kaynağı kullandığı, su ihtiyacının önemli bir bölümünün de sondaj yapılarak karşılandığı anlaşılmıştır.

Dolayısıyla gerek kaçak kuyulara, gerekse de izni alınarak açılan ancak ölçüm sistemi kurulmamış kuyulara ilişkin faydalı tüketim miktarlarının tespitinin mümkün olmadığı, ülkemizin de içinde bulunduğu ve hızla çevresel iklim krizine ve kuraklığa doğru gidilen günümüz koşullarında; son derece kıymetli olan ve kontrolsüz tüketildiğinde kendisini yenileyemeyen yeraltı suyunun bilinçsiz ve kontrolsüzce tüketildiği, bu durumun önlenmesine dönük yeterli mevzuat düzenlemesinin olmaması, İZSU'nun tam olarak görev alanına girmemesi nedeni ile konuya gerekli özeni göstermemesinden dolayı kontrolsüz kalan yeraltı suları, sadece kırsal bölgelerde ve İzmir şehir merkezinde apartman, site bodrum katlarında ise sayısı tahmini olarak bile bilinmeyen kaçak kuyular aracılığı ile hızla tüketilmektedir.

Ayrıca, mevzuata uygun olarak DSİ Genel Müdürlüğünden alınan izne istinaden açılan kuyularda, DSİ ile koordineli yürüten bir iş akış ağı oluşturulmadığı, yeraltı su kaynaklarının kontrolsüz bir şekilde tüketilmesinin yanı sıra, kent merkezlerinde (su dağıtım hattının ulaştığı yerlerde zaten kuyu izni verilmediğinden) açılan kaçak kuyulardan kullanılan su miktarı da ölçülemediğinden, atık su bedeli alınamadığı, bu haliyle de elde edilecek kamu kaynağından mahrum kalındığı düşünülmektedir. Bütün bunların yanında suyun bedelsiz kullanılması su israfını artırmaktadır.

Sonuç olarak, DSİ Bölge Müdürlüğünce ruhsatlı sondaj kuyuları başta olmak üzere, bu kuyulara ilişkin faydalı tüketim miktarlarının tespiti için DSİ Bölge Müdürlüğü ile İZSU arasında koordineli bir çalışma yöntemi oluşturulması, bu kuyularda olması muhtemel, ruhsatlandırma aşmasında öngörülen miktarın üzerinde su çekilmesi ve su kullanımlarını önleyecek şekilde sayaçlandırma çalışmasının tamamlanarak, kullanılan suyun deşarjlarının bedellendirilmesi gereken miktarının bedellendirilip tahsilatının sağlanması, büyük tüketicilere öncelik verilerek (oteller, sanayi tesisleri, büyük tarım arazileri gibi) tüketicilerin su ve kanalizasyon altyapısı ve arıtma tesisinden bir bedel ödmeden haksız faydalanmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.

BULGU 27: Arıtma Tesislerinden Çıkan Çamurların Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi Arazisinde Depolanması ve Biriken Çamurun Şehirde Çevre Sorunu Yaratması

İzmir genelinde faaliyette bulunan tüm arıtma tesislerinden çıkan arıtma çamurlarının tamamının İdare tarafından yirmi yıl boyunca Çiğli AAT arazisinin körfez kenarında depolandığı ve depolanan bu arıtma çamurlarının şehirde koku sorunu yarattığı tespit edilmiştir.

26.03.2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik’in “Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde Düzenli Depolama Tesisi (DDT); *“Atıkların oluştuğu tesis içinde geri kazanım, ön işlem veya bertaraf gönderilmek üzere geçici depolandığı birimler, atığın geri kazanım veya ön işleme tabi tutulmak amacıyla üç yıldan daha kısa süreli ara depolandığı tesisler ile atığın bertaraf işlemine tabi tutulmak üzere bir yılı geçmeyecek şekilde ara depolandığı tesisler hariç olmak üzere atıkların yeraltı veya yer üstünde belirli teknik standartlara göre bertaraf edildiği sahaları”* olarak tanımlanmıştır.

Madde hükmünde düzenli depolama tesisinin tanımı yapılmış olup Çiğli AAT(Atıksu Arıtma Tesisi) arazisi, körfezin kenarında İzmir il genelinde arıtma tesislerinden çıkan arıtma çamurunun İdare tarafından nakliye maliyetine katlanılarak uzun yıllardır depolandığı yer olarak fiili bir düzenli depolama tesisi olarak kullanılmaktadır.

İlgili Yönetmelik’in “Düzenli depolama tesislerinde genel olarak alınacak önlemler” başlıklı 6’ ncı maddesinde; *“Depolama tesisinden kaynaklanabilecek olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için tesis;*

- a) Koku ve tozların çevreye yayılmasını,*
 - b) Rüzgârın etkisiyle kâğıt, naylon torba ve ince plastik gibi atıkların yayılmasını,*
 - c) Gürültü ve trafik yoğunluğunu,*
 - ç) Kuşlar, haşerat, böcek ve diğer hayvanların alanda üremesi ve alandaki patojenleri çevreye taşımasını,*
 - d) Havada depo gazından kaynaklanan tabakalaşma ve aerosollerin oluşumunu,*
 - e) Yangın ihtimalini azaltacak ve tesis çevresine etkilerini önleyecek biçimde donatılır.”*
- denilmektedir.

Uzun yıllardır İzmir'in tüm arıtma tesislerinden çıkan 2.500.000 m³ çamurların bu sahalarda biriktirildiği ve il genelinde kötü kokuya sebep olduğu gerek İdare yetkililerince yapılan görüşmelerden gerek yapılan çalışmalardan çıkan sonuçlarla tespit edilmiştir. Bu boyutlardaki çamur stok sahasının rehabilite edilmesi ve çamurun bertarafı için İdarenin çok yüksek maliyetlere katlanacağı da düşünüldüğünde yıllardır plansız olarak stok sahasında çamur birikiminin yapılması, İdare bütçesine büyük bir maliyet olarak yükletilmiştir.

2022 yılı ortalarından itibaren İdare tarafından arıtma tesislerinden çıkan yeni çamurların bu sahalara nakledilmemesine ve arıtma çamurunun GFB(Geçici Faaliyet Belgesi) veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi bulunan atık işleme tesislerine (atık yakma ve beraber yakma, düzenli depolama, atıktan türetilmiş yakıt hazırlama, çamur kurutma vb.) gönderilmesine karar verilmiştir. Böylece Çiğli AAT bölgesindeki çamur stokunun artışı engellenmiştir.

Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik'in "Lisans Başvurusu" başlıklı 11'nci maddesinde; *"Düzenli depolama tesisleri için tesisin bulunduğu belediyeden usulüne göre alınmış izin veya ruhsat üzerine Bakanlıktan lisans alınması zorunludur. Bu amaçla;*

a) Düzenli depolama tesisi kurmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, öncelikle kuracakları tesisin bu Yönetmelik ve diğer hukuki ve teknik düzenlemelerde istenen şartları yerine getirebileceğini gösterir, mali fizibilitayı da içeren ve Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 8 inci maddesinde belirtilen atık yönetim planıyla uyumlu olduğunu gösterir raporu, Bakanlığa sunmakla ve uygun görüş almakla yükümlüdür.

b) Çevresel etki değerlendirmesi süreci olumlu olarak tamamlanan ve uygulama projesi Bakanlıkça onaylanan tesisin inşaatı, uygulama projesi ve teknik şartnamesine uygun olarak Bakanlığın belirlediği usulde denetlenerek tamamlanır.

c) İnşaat süresince Bakanlığa sunulacak denetleme raporları ve işletme planı Bakanlıkça onaylanan tesis, Düzenli Depolama Tesisi Proje Onay Belgesi ile Bakanlığa Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre geçici faaliyet belgesi için müracaat eder. Geçici faaliyet izni süresi içerisinde Bakanlığa sunulacak izleme raporları ve kapatma planı ile lisans müracaatı değerlendirilir.",

"Düzenli depolama tesislerine lisans verilmesi" başlıklı 12'nci maddesinde yer alan; *"Belediyece ruhsatı verilmiş olan tesisin geçici faaliyet izni süresi içerisinde izleme raporlarının değerlendirilip uygunluğunun belirlenmesi hâlinde Bakanlıkça lisans verilir. Lisansın süresi, yenilenmesi, devri, askıya alınması ve iptali işlemleri Çevre İzin ve Lisans*

Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.” hükümlerinden anlaşılabacağı üzere DDT’lerin çevre mevzuatı gereğince Bakanlık tarafından verilen lisansa haiz olması gerekmekte olup Çiğli AAT’nin çamur stok sahalarına ilişkin böyle bir lisans alınmamıştır.

Sonuç olarak, Çiğli AAT çamur stok sahasının üzerinde bulunan 2.500.000 m³ çamurun rehabilite edilmesi ve İzmir il genelinde yarattığı kötü koku sorununun ortadan kaldırılması gerekmekte olup sonraki süreçte İdarenin arıtma tesislerinden çıkan çamurlarının çamur bertaraf tesislerinde bertaraf edilmesi yöntemine devam etmesi ve İzmir Körfezinin kıyısında Çiğli AAT arazisinde çamur depolaması yapılmaması gerekmektedir.

BULGU 28: AYKOME Yönetmeliği’nde Belirlenen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Sebebi ile Ceza Ödenmesi

İdare tarafından bazı yapım işlerinde AYKOME Yönetmeliği’nde belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi sebebi ile ceza ödendiği görülmüştür.

2.07.2021 1 tarih 726 sayılı Belediye Meclis Kararı ile yürürlüğe konulan Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) Yönetmeliği’nin “Bağlayıcılık” başlıklı 5’ inci maddesinde, *“AYKOME Genel Kurulu tarafından alınan kararlar, İzmir Büyükşehir Belediyesi, büyükşehir dahilindeki diğer belediyeler ve Büyükşehir sınırları içindeki kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişileri bağlar.”* denilerek il sınırları içerisindeki kamu veya özel herkesin kapsam dahilinde olduğu belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik’in “Müeyyideler” başlıklı 22’nci maddesinde ise çalışmalarda emniyet tedbirlerinin alınmaması, üst kaplama onarımlarının yapılmaması, çalışma alanının temizlenmemesi gibi durumlarda belirlenen ceza bedelinin tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemelerde, İdarenin 2024 yılı içerisinde çeşitli tarihlerde; çalışmalarda emniyet tedbirlerinin alınmaması, üst kaplama onarımlarının yapılmaması, çalışma alanının temizlenmemesi gibi sebepler ile ceza bedellerinin ödendiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin yapmış olduğu çalışmalarda AYKOME Yönetmeliği’nde yer alan müeyyide hükümlerini dikkate alarak çalışmalarını yürütmesi, kaynaklarının ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak adına önem arz etmektedir.

BULGU 29: Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Verilen İşletmelerin Denetimlerinin Etkin Yapılmaması

Bağlantı kalite kontrol ruhsatı verilen endüstriyel atıksu üreten işletmelerin rutin denetimlerinde numune alınmaması nedeniyle, kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksuların izleme ve kontrollerinin eksik yapıldığı görülmüştür.

İZSU Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'ne göre endüstriyel atıksularını kanalizasyon sistemine veya alıcı ortama deşarj eden işletmelerin bağlantı kalite kontrol ruhsatı almak zorunda olduğu, deşarj edilen atıksu miktarı, kirliliği, ön arıtma gerekip gerekmediği, numune şekli ve numune alma sıklığı bahse konu ruhsatın içeriğini oluşturmaktadır.

Anılan Yönetmelik'in "Belgeleme Yükümlülüğü ve Denetim Esasları" başlıklı 16'ncı maddesinde;

-Bağlantı kalite kontrol ruhsat belgesinde belirtilen hususlara aynen uymak üzere, atıksularını veya ön arıtma tesislerinin çıkış sularını bu ruhsat belgesinde belirtilecek aralıklarla, numune almak veya ölçüm yapmak suretiyle kontrol etmek, atıklarının özellik ve miktarlarına ilişkin bilgileri sürekli ve düzenli olarak saptamak ve bu hususu ruhsat belgesinde istenildiği düzende belgelemekle yükümlü oldukları, bu belgelerin istenen aralıklarla raporlar halinde İZSU'ya verileceği,

-İZSU'nun izne tabi atıksu tesislerinde uygun gördüğü aralıklarda ve düzende bizzat örnek almak, ölçüm yapmak veya yaptırmak suretiyle 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 12'nci ve 26'ncı maddeleri uyarınca atıksu niteliğinin uygunluğu ve tanzim edilen belgelerin doğruluğunu denetleyeceği, bir defalık veya periyodik su numunesi alma hakkına sahip olduğu, denetimler sonucunda tespit edilen noksanlıkları mal sahibi veya kullanıcının itirazsız gidermek mecburiyetinde olduğu, hükümleri yer almaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Kontrol Düzeni" başlıklı 17'nci maddesinde;

"Atıksu üreten kurum, kuruluş ve işletmelerin atıksu bağlantısı yerinde veya arıtma tesisi çıkışında kolayca ulaşabilen ve çalışmaya müsait bir kontrol bacası inşa edilir. Kontrol bacasının projesi ve tipi bir plan üzerinde gösterilerek İZSU'nun bilgisine sunulur. İZSU'nun gerekli gördüğü kurum, kuruluş ve işletmelerin deşarj yerinde veya ön arıtma tesisi çıkışında kayıt yapabilen sayaç, debi ölçer ve debi ile orantılı kompozit numune (karma numune) alma

cihazının bulundurulması ve bu cihazların sürekli olarak çalışır durumda tutulması zorunludur.

Kontrol ve belgeleme yükümlülüğü ile ilgili madde 16'daki belgelerin bu cihazla alınan numunelerden yararlanarak hazırlanması gereklidir. Bu cihazların tercihen kontrol bacasına monte edilmiş olması istenir. Kontrol düzeninin yakalayamayacağı ani dökülme ve deşarjların olabileceği kaynaklar için İZSU ilave önlemler belirtir. Bu önlemlere ilişkin ayrıntılı bilgi, Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Belgesinde yer alır." denilmiştir.

Yine aynı Yönetmelik'e dayanılarak çıkarılan İZSU Atıksu Yönergesi'nin 8'inci maddesinin beşinci fıkrasında; "önemli ve önemsiz işletmelerin rutin denetimleri aşağıdaki esaslar ve zaman periyodlarında yürütülür.

Debi (m ³ /gün)	İZSU Genel Müdürlüğü tarafından denetime esas asgari numune alma sıklığı
≤ 50	Yılda bir kez
51-200	Üç ayda bir kez
201-1000	Ayda bir kez
1000-10.000	15 günde bir kez
>10.000	Haftada iki kez

" hükmü yer almaktadır.

Yer verilen Yönetmelik hükümlerince kurum tarafından bağlantı kalite kontrol ruhsatı verilen endüstriyel atıksu kaynağı işletmelerin atıksu miktarlarına göre belirli periyotlarla denetlenmesi gerektiği, denetimle alınan numunelerin sektörel bazda belirlenen parametrelere uygunluğu yönünden analiz edileceği anlaşılmaktadır.

Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığınca bağlantı kalite kontrol ruhsatı verilen işletmelerin 2024 yılında yapılan denetimlerine ilişkin liste ve tutanakların incelenmesi neticesinde; 3615 adet denetim yapılmış, 941 adet numune alındığı görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında numune alınması gereken BKK ruhsatlı işletme sayısının 994 olduğu ifade edilerek 941 numune ile alınması gereken numune sıklığının sağlandığı belirtilmiştir. Ancak İdare tarafından verilen rakamlarla BKK ruhsatı tüm işletmelerin numune sıklığının yılda bir olduğu düşünülse dahi numune sıklığının sağlanmadığı açıktır.

Bu verilerden hareketle bazı işletmelerden çeşitli nedenlerle numune alınmadığı için atıksu analizi yapılmadığı dolayısıyla endüstriyel atıksularını kanalizasyon sistemine deşarj eden işletmelerin atıksularının standartlara uygunluğunun denetlenmediği tespit edilmiştir.

Bu itibarla, endüstriyel atıksuların hem çevresel etkileri hem de kanalizasyon ve arıtma tesislerine maddi etkileri göz önünde bulundurularak rutin denetimlerde numune alınması ve bahse konu atıksuların belirlenen standartlara uygunluğuna ilişkin kontrol ve izlemelerin etkin bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

BULGU 30: Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması

Endüstriyel atıksu üreten işletmelerden bazılarının bağlantı kalite kontrol ruhsatı almaksızın faaliyette bulundukları, dolayısıyla endüstriyel atıksuların kontrolsüz bir şekilde kanalizasyon şebekesine akıtıldığı tespit edilmiştir.

İZSU Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde endüstriyel atıksu: *"Endüstrilerden, imalathanelerden, küçük ticari işletmelerden ve küçük sanayi sitelerinden kaynaklanan evsel atıksu haricindeki her türlü üretim ve yıkama sonucu oluşan sulardır."*, bağlantı kalite kontrol ruhsat belgesi ise *"İZSU tarafından düzenlenen ve endüstriyel atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanma ve / veya alıcı ortama boşaltma koşullarını belirleyen belgedir."* şeklinde tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Şehir Atıksu Altyapı Tesislerinden Yararlanma ve Alıcı Ortama Boşaltma Koşulları" başlıklı 8'inci maddesinde; *"Üzerinde endüstriyel faaliyette bulunan taşınmazlar için madde 11'de belirtilen deşarjla ilgili yasaklar ve kısıtlamalara uyulması ve İZSU'nun onayının alınması koşuluyla, atıksuların atıksu sistemine bağlanmasına izin verilir. İzin koşulları endüstriyel atıksu kaynakları için İZSU'ca verilecek Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsat Belgesi ile belirlenir."* denilmiştir.

Yönetmelik'in "Kanalizasyona Bağlantı Ruhsatı ve Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsat Belgesi" başlıklı 9'uncu maddesinde;

-Endüstriyel atıksu bağlamak ve boşaltmak suretiyle kanalizasyon şebekesinden yararlanılması veya alıcı ortama deşarjı İZSU'nun yazılı onayına bağlı olduğu ve onay koşullarının BKK Ruhsatında belirleneceği,

-Yeni kurulacak her endüstriyel atıksu kaynağının İZSU'dan alacağı başvuru formunu doldurup bildirimde bulunmak zorunda olduğu, başvuru formu incelenip değerlendirildikten sonra o tesisin atıksuyu için bir BKK Ruhsatı düzenleneceği,

-Verilen ruhsat belgesinde endüstriyel atıksu deşarjlarının hangi koşullarla kanalizasyon

şebekesine verilebileceği, atıksularda aranılacak özellikler, eğer gerekli ise ön arıtma koşulları, ön arıtma işlemi sonucunda oluşacak çamurun uzaklaştırılma esasları, kontrol düzeni ve belgeleme yükümlülüğü ile ödenecek “Kirlilik Önlem Payı” esasları ayrıntılı olarak belirtileceği,

-Yönetmelik’in yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette olan atıksu üreten endüstriyel tesislerin ruhsata esas olacak başvuru formunu en geç 6 (altı) ay içinde izin için başvurmak zorunda olduğu,

-BKK Ruhsatlarının üçer yıllık süreler için geçerli olduğu ve her süre bitiminde İZSU’nun koşulları yeniden incelemek suretiyle izinleri yenileyeceği, ifade edilmiştir.

Yer verilen Yönetmelik hükümlerince endüstriyel atıksularını kanalizasyon sistemine veya alıcı ortama deşarj eden işletmelerin BKK ruhsatı almak zorunda olduğu açıkça belirtilmiştir. Her bir işletme bazında kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksu miktarı, kirliliği, ön arıtma gerekip gerekmediği gibi hususlar BKK ruhsatının içeriğini oluşturmaktadır. Aksi durumda yani bahse konu ruhsat olmadan faaliyette bulunan işletmenin kanalizasyon sistemine deşarj ettiği atıksuyun miktarı, cinsi, özelliği, kirliliği, ön arıtma gerekip gerekmediği gibi hususlar denetlenememekte ve buna yönelik kontroller açısından risk oluşturmaktadır.

İdarenin Abone Bilgi Yönetim Sistemi üzerinden yapılan incelemede toplam endüstriyel atıksuyu olup BKKR düzenlenecek işletme sayısı: 806 Adet

2024 yılında BKKR düzenlenmiş işletme sayısı: 167 Adet,

2024 yılında BKKR geçerlilik süresi devam eden işletme sayısı: 576 Adet,

BKKR düzenlenmemiş ya da BKKR yenilenememiş işletme sayısı: 63 Adet,

Olduğu görülmüş olup dolayısıyla endüstriyel atıksu kaynağı olan işletmelerden bazılarının BKK ruhsatı olmadan atıksularını kanalizasyon sistemine veya alıcı ortama deşarj ettiği anlaşılmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında endüstriyel atıksu kaynağı işletmelerin tespiti amacıyla ticaret odalarına, belediyelere yazıların yazıldığı ifade edilerek onların içinden endüstriyel atıksu kaynağı olabilecek işletmelerin programa alınarak denetlenmeye başlanıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, BKK ruhsatı olmadan faaliyette bulunan endüstriyel atıksu kaynağı işletmelerin tespit edilmesine yönelik idare abone yönetim sistemi, vergi daireleri, sosyal

güvenlik kurumları, ticaret ve sanayi odaları ve belediyelerden işyeri sorgulamaları yapılması ve tespit edilen işletmelerin Yönetmelik'e uygun şekilde ruhsatlandırılması ve denetim işlemlerinin takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 31: Birim Fiyat Teklif Almak Suretiyle İhale Edilen Yapım İşlerinin Bir Kısımının Metraj Listelerinde Hatalı Hesaplamalar Yapılması

Birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilen yapım işlerine ilişkin ihalelerde metraj listelerinin hazırlanmasında hatalar yapıldığı, sözleşmenin uygulama aşamalarında İdare açısından risk oluşturabilecek durumların ortaya çıktığı, projelerin saha üzerinde kontrollerinin eksik yapıldığı veya hiç yapılmadığı görülmüştür.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Sözleşme türleri" başlıklı 6' ncı maddesinde yer alan;

"Kamu İhale Kanunu'na göre yapılan ihaleler sonucunda;

...

c) Yapım işlerinde; ön veya kesin projelere ve bunlara ilişkin mahal listeleri ile birim fiyat tariflerine, mal veya hizmet alımı işlerinde ise işin ayrıntılı özelliklerine dayalı olarak; idarece hazırlanmış cetvelde yer alan her bir iş kaleminin miktarı ile bu iş kalemleri için istekli tarafından teklif edilen birim fiyatların çarpımı sonucu bulunan toplam bedel üzerinden birim fiyat sözleşme," hükmüne göre birim fiyat sözleşme, idarece hazırlanmış cetvelde yer alan her bir iş kaleminin miktarı ile bu iş kalemleri için istekliler tarafından teklif edilen birim fiyatların çarpımı sonucu bulunacak ihaleleri ifade etmektedir.

Teklif birim fiyat usulü ile ihale edilen yapım ihalelerinde, idarece hazırlanmış birim fiyat cetvelinde iş kalemi, birimi ve miktarı idare tarafından hazırlanır. Teklif edilen birim fiyat ve tutar istekli tarafından doldurulur.

Aynı Kanun'un "Temel ilkeler" başlıklı 5' inci maddesinde; *"İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur."* denilmektedir.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 9' uncu maddesinde; *"Yaklaşık maliyetin hesaplanmasına esas miktarların tespitinin; Arazi ve zemin etütlerinin, Projelerinin,*

Mahal listelerinin, Metraj listelerinin, Birim fiyat ve imalat tariflerinin hazırlanması gerektiği,” hükmü bulunmaktadır.

Aynı Yönetmelik’in 11’ inci maddesinde yer alan; *“Yaklaşık maliyetin hesaplanması ve güncellenmesinin; İş kalemi ve/veya iş grubu şeklinde tespit edilen imalat miktarlarının, Yönetmeliğin 9 uncu maddesine göre belirlenen ve yüklenici karı ve genel gider ihtiva etmeyen fiyatlarla çarpımı sonucu bulunan tutar KDV hariç olarak hesaplanır ve bulunan bu tutara % 25 oranında yüklenici kar ve genel gider karşılığı eklenmek suretiyle yaklaşık maliyet tespit edilir. Yaklaşık maliyetin, hesaplandığı tarihten ihalenin ilk ilan veya davet tarihine kadar güncelliğini kaybettiği durumlarda yaklaşık maliyeti oluşturan unsurlar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından aylık yayımlanan ilgili endeksler üzerinden güncellenir.”* hükümleri gereğince idarelerin kamu kaynaklarını ekonomik ve verimli kullanması başlıca amaçtır. Nitekim anılan mevzuat hükümleri uyarınca ihaleler istekliler arasından ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren üzerine bırakılır.

İdare tarafından ilgili metrajların doğru hesap edilmemesi kaynakların verimli kullanılmaması ilkesine aykırı sonuçlar doğuracak olup metrajların doğru hesap edilemediği durumlarda istekliler ihale kapsamında yaptırılacağı öngörülen ve metrajı belirlenen işlerden iş eksilişi yapılması muhtemel kalemleri ihale güzergâhında yapacakları çalışmalar ile tespit edebilecektir.

Bu husus ihale sürecinde isteklilerin tekliflerini hazırlarken bazı iş kalemleri için yaklaşık maliyetin çok üzerinde teklif vermeleri ve eksiliş olması muhtemel kalemler için ise çok düşük teklif vermeleri şeklinde kendini göstermektedir. Bu sebeple teklif birim fiyatlı yapım işlerine ilişkin sözleşmelerde imalat miktarlarının cinsi ve miktarı idarelerce sahaya uygun olarak tespit edilmelidir. Zira teklif birim fiyat sözleşme usulünde, yüklenici, birim fiyat teklif cetvelinde imalat miktarı fazla (fiiliyatta miktarı az) olan iş kalemlerine düşük fiyat, imalat miktarı az (fiiliyatta miktarı çok) olan iş kalemlerine de yüksek fiyat vererek toplamda düşük teklif vererek ekonomik açıdan en avantajlı teklif vermiş olacaktır. Bu durum ihalelerde imalat maliyetlerinin artmasına ve kamu kaynaklarının israf edilmesine sebep olabilmektedir.

Sonuç olarak, İdarenin yukarıda yer alan düzenlemeleri de dikkate alarak birim fiyat teklif alınmak suretiyle gerçekleştirdiği yapım işlerine ilişkin ihalelerde, işin bünyesine giren imalatların hangi kısımda ve ne miktarda yapılacağını gösteren metraj listelerini, projelerini, arazi ve zemin etütlerini sağlıklı hazırlaması gerekmektedir.

BULGU 32: Harcama Yetkilisi ve Mutemetlerine Verilen Avansların Mevzuata Uygun Olmaması ve Amacı Dışında Kullanılması

Acil ihtiyaçlar için kullanılması öngörülen avansın mevzuatın öngördüğünün aksine, ihtiyaca bakılmaksızın mutemetlerin nam ve hesabına düzenli olarak yatırıldığı ve öngörülen kapsam ve amaçlar dışında kullanıldığı tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'un "Ön ödeme" başlıklı 35' inci maddesinde; *"Harcama yetkilisinin uygun görmesi ve karşılığı ödeneğin saklı tutulması kaydıyla, ilgili kanunlarda öngörülen haller ile gerçekleştirme işlemlerinin tamamlanması beklenilemeyecek ivedi veya zorunlu giderler için avans vermek veya kredi açmak suretiyle ön ödeme yapılabilir. Verilecek avansın üst sınırları merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilir.*

... Her mutemet ön ödemelerden harcadığı tutara ilişkin kanıtlayıcı belgeleri, ilgili kanunlarında belirtilmemiş olması halinde avanslarda bir ay, kredilerde üç ay içinde muhasebe yetkilisine vermek ve artan tutarı iade etmekle yükümlüdür. Süresi içerisinde mahsup edilmeyen avanslar hakkında 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. ..." hükümlerine yer verilmiştir.

27.05.2016 tarih 29724 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin çeşitli hükümlerinde ise ön ödeme usul ve esaslarına yer verilmiştir. Söz konusu Yönetmelik'in "Ön Ödemeler" başlıklı 123'üncü maddesinde; *"Harcama yetkilisinin uygun görmesi ve karşılığı ödeneğin saklı tutulması kaydıyla; ilgili kanunlarda öngörülen haller ile gerçekleştirme işlemlerinin tamamlanması beklenilemeyecek ivedi giderler ve her yıl merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenecek tutarların altında kalan giderler için avans vermek veya kredi açmak suretiyle ön ödeme yapılabilir.*

Ön ödemeler ile ilgili olarak bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinde belirtilen yönetmelik hükümleri uygulanır." hükmüne,

"Hesaba İlişkin İşlemler" başlıklı 124' üncü maddesinin (b) bendinde; "b) Mutemetlerin görevlendirilmesi, avans ve kredi verilmesi ve mahsubu

1) Harcama yetkilisi mutemedi görevlendirilmesinde uyulacak esaslar: Kurumun her bir harcama birimi için ayrı ayrı mutemet görevlendirilir. Harcama yetkilisi, ilk görevlendirmede ve değişiklik halinde mutemetlerin adını, soyadını ve unvanlarını, bir yazı ile

ilgili birime bildirirler. Bu yazılar bir dosyada saklanır.

2) Avansın verilmesi ve harcanması: Bütçe sınıflandırmasının herhangi bir ekonomik kodunun 2 nci düzeyinden verilmiş olan avansın mahsubu yapılmadan, belirlenen limiti aşmasa bile aynı ekonomik kodun 2 nci düzeyinden yeniden avans verilemez. Ancak, başka bir ekonomik kodun 2 nci düzeyinden istenilen avans, mutemede tanınan limiti aşmadığı takdirde verilebilir. Bir iş için verilen avans yalnız o işe harcanır. Avans alınmadan harcama yapılamaz. Avansın verildiği tarihten önce yapılan harcamalara ait belgeler kabul edilmez.” hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde hem 5018 sayılı Kanun’da hem de ilgili diğer yönetmeliklerde ön ödeme usulünün, gerçekleştirme işlemlerinin tamamlanması beklenilemeyecek ivedi ve zorunlu giderlerin yerine getirilmesi için öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Ancak, İdarenin avans kullandırma yöntemi, acil ihtiyaçların karşılanmasından ziyade rutin bir uygulama haline dönmüştür. Çekilen avans tutarlarının hangi ihtiyaç için gerekli olduğuna ödeme emri ve eki belgelerde yer verilmemiştir. Dolayısı ile avans tutarları kapatılırken tek bir avans için farklı tarihlerde ve farklı konularda gerçekleştirilmiş işlere ilişkin birden fazla fatura sunulmuştur. Yine yayınlanan parasal limitleri aşan miktarda mal ve malzeme tedariki yapılacaksa, aynı konuda birden fazla kişiye avans verilerek, farklı mutemetler üzerinden parça parça alımların yapıldığı ve öngörülen parasal limitin dolaylı olarak aşıldığı anlaşılmıştır.

İdare tarafından 351 adet mutemet görevlendirilmiş ve bu mutemetler üzerinde sürekli olarak avans bulunmasına imkân verilmiştir. Mutemetler tarafından plastik boya, klozet, tutanak basımı, sigorta panosu, beton kesme bıçağı gibi aciliyeti gerekçelendirilemeyen alımlar yapılmakla birlikte, bu alıma ilişkin evraklar idareye sunulduğunda, avansın kapatıldığı gün veya ertesi gün aynı kişilere yeniden avans açılmıştır. Kişiler üzerinde sürekli olarak idareye ait nakdin taşınması ve anlık idare ihtiyaçları için kullanılması mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, İdare tarafından avans uygulamasının mevzuatta belirtilen usullere uygun hale getirilerek yalnızca gerçekleştirme işlemlerinin tamamlanması beklenilemeyecek ivedi veya zorunlu giderler için kullanımının sağlanması, avans verilmeden önce hangi iş için avansa

ihtiyaç duyulduğunun avans olurunda yer alması ve avans kapatma işlemlerinin de bu olura uygun olması ve genel avans kullanımının sonlandırılması gerekmektedir.

BULGU 33: Hizmet Tahsisli Konutların Amacı Dışında Kullanılması

İdarenin mülkiyetinde bulunan İzmir ilinin çeşitli bölgelerinde yer alan 55 adet hizmet konutu bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerde İdarenin hizmet tahsisli konutların amacı dışında kullandığı ve İdarenin çıkarmış olduğu “Hizmet Evi ve Tahsisi Yönergesinde belirtilen konaklama sınırına riayet edilmediği görülmüştür.

Mezkur Yönergenin Tanımlar başlıklı 3’üncü maddesinde hizmet evi: “İZSU tesislerindeki faaliyetlerin kesintisiz yürütülebilmesinin sağlanabilmesi bakımından, işletilmekte olan tesis vb yapının içinde ayrılmaz bir parçası olarak yer alan ya da tesis ve işleyişle bağlantı harici yerlerde de bulunabilen, tesis vb yapının işletilebilmesi ve korunması için görev yapan personele tahsis edilebilecek olan konut niteliği taşıyan yapıları ifade eder.” denilmektedir.

İlgili Yönergenin "Hizmet evinde oturma süresi" başlıklı 9’uncu maddesinde: “ Hizmet evi personele beş yıl için tahsis edilir. Bu süre içinde hizmet evinin bütünleyici parçası olan tesisin İdarece kapatılması, devredilmesi, işletilmesinden vazgeçilmesinden veya personelin tahsis için gerekli niteliği kaydetmesi ve İdarenin yazılı bildirimden bulunması halinde bildirimin tebliğinden itibaren altmış gün içinde personel hizmet evini boşaltacaktır. Tahsis süresi sonunda genel müdür onayı ile tahsis süresi uzatılabilir.” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemelerde bazı konutların görevi başında bulunması zorunlu olmayan personele tahsis edildiği ve süre sınırına riayet edilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu konutların amacı doğrultusunda ve mevzuat çerçevesinde kullandırılması gerekmektedir.

BULGU 34: İşçilerin Yıllık Fazla Çalışma Saati Sınırının Aşılması

İZSU Genel Müdürlüğünde görevli bazı işçilere 4857 sayılı İş Kanunu’na aykırı olarak bir yıl içerisinde iki yüz yetmiş saati aşacak şekilde fazla çalışma yaptırıldığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu’un 41’ inci maddesinin 8’ inci fıkrasında;

“Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamaz” denilmektedir.

İş Kanununa İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği’nin “Fazla Çalışmada Sınır” başlıklı 5’ inci maddesinin 1’ inci fıkrasında ise;

“Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüzyetmişsaatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir...” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden de anlaşılaçağı üzere; yıllık 270 saatin üzerinde fazla çalışmada bulunulması kanun ve yönetmelik hükümlerine aykırı bir durumdur.

Yapılan incelemede, 2024 yılında bazı işçilerin 270 saatin üzerinde fazla çalışma yaptıkları görülmüştür.

Sonuç olarak, işçilerin fazla çalışmalarının kanunda yer alan 270 saati aşmayacak şekilde yaptırılması gerekmektedir.

BULGU 35: Tarımsal Arazi Niteliğı Bulunan Bölgelerde İmar Mevzuatına Aykırı Olarak İnşa Edilen Evlerin Tarımsal Abone Grubu Üzerinden Faturalandırılması

Tarım arazisi niteliğı bulunan, imar planında arsa olarak nitelendirilmemiş alanlarda imar mevzuatına aykırı olarak inşa edilen evlerin tarımsal abone grubu üzerinden faturalandığı görülmüştür.

15.05.2015 tarih ve 04/10 sayılı Genel Kurul Kararı ile yürürlüğe konulan İZSU Tarifeler Yönetmeliğı’nin “Abone Tipleri” başlıklı 6’ ncı maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde tarımsal ve hayvan sulama tipi uygulanacak abonelerin tanımı yapılmış; İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bağ, bahçe, tarla, sera vb. tarımsal veya hayvansal sulama yapılan yerler, tarımsal abone tipi olarak tanımlanmıştır.

Yapılan incelemelerde, tarım arazisi niteliğı bulunan imar planında arsa olarak nitelendirilmemiş alanlarda imar mevzuatına aykırı olarak inşa edilen evlerin, bilinen tabir olarak hobi bahçelerinin üzerinde bulunan evlerin de tarımsal abone grubu üzerinden su faturalarının düzenlendiğı tespit edilmiştir. Tarımsal abone tipi su tarifesi konut abonesine göre daha düşük tutarlı abone tipi olup hobi bahçeleri üzerinde inşa edilen evlerin konut abone tipi yerine tarımsal abone tipi üzerinden faturalandırılması İdarenin gelir kaybı yaşamasına yol

açmaktadır.

Bu sebeple inşa edildiği arazinin tarım arazisi olma özelliği de olsa da bu alanlar üzerine inşa edilen konutların, konut aboneliklerinin oluşturulması ve su faturalarından bu şekilde tahsilatının yapılması gerekmektedir.

BULGU 36: Belediye veya Şirketlerince İşletilen Bazı Tesislerden Katı Atık Bertaraf Bedeli Tahsil Edilmemesi

Yapılan incelemelerde bazı belediye veya belediye şirketlerince işletilen tesislere katı atık bertaraf bedelinin hesaplanmadığı tespit edilmiştir.

Katı atık bertaraf ücretleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde düzenlenmekte ve ilgili kanunlar gereğince yerel yönetimler tarafından belirlenmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyelerin Yetkileri ve İmtiyazları" başlıklı 15'inci Maddesinin g bendinde "*Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.*" denilmek suretiyle katı atıkların bertaraf edilmesine ilişkin hizmetlerin belediyeler tarafından yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinde; "*Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletlendirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarife göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.*" şeklinde ifade edilmiştir.

Madde hükümlerinden de anlaşılaçağı üzere katı atık bertaraf bedeli ilgili belediye meclisince belirlenecek tarife göre alınacağı belirtilmiş olup bu hususa ilişkin herhangi bir istisna hükmü getirilmemiştir. Bununla birlikte katı atık bertaraf bedelinin Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 22'nci maddesinde su faturaları üzerinden yapılacağı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde katı atık bertaraf bedelinin bazı ilçe belediye veya belediye şirketlerinin işlettiği tesisler için katı atık bertaraf bedelinin hesaplanmadığı tespit edilmiştir. İlgili

Yönetmelik'te evsel katı atık hizmetleri için tahsil edilen ücretlerin evsel katı atık hizmetlerinde kullanılması zorunluluğu da hüküm altına alınmıştır.

Kamu İdaresi cevabında katı atık bedelinin, abone listelerinde her bir abone satırına karşılık gelecek şekilde katı atık tip numarasıyla tahakkuk yapıldığı ve bu tip numarasının ilçe belediyelerince sisteme işlendiği belirtilerek bulgu konusunun ilçe belediyelerinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdare ile ilçe belediyeleri arasında bu konuda iletişim sağlanarak katı atık hizmetleri için tahakkuku sağlanan bu ücretlerin tam ve eksiksiz olarak hesaplanıp tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 37: Küçük Menderes Nehir Havzasının Korumasında İdarenin Sorumluluğunda Bulunan Önlemlerin Alınmaması

Küçük Menderes Havzası, Türkiye'nin batısında Gediz ve Büyük Menderes Havza'ları arasında, sularını Küçük Menderes Nehri ve diğer akarsularla Ege Denizi'ne boşaltan alanı kapsamaktadır. İzmir sınırları içinde birçok bölgeyi kapsayan ve son dönemlerde yaşanan küresel ısınma, kuraklık ve yanlış sulama yöntemleri gibi birçok nedenle kuruma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bu havzaya ilişkin aşağıda belirtilen önlemlerin alınmadığı görülmüştür.

A) Havza Bölgesindeki Bazı İlçelerde Su Kayıp Kaçak Oranının Yüksek Olması

İdarenin verilerinden hareketle 2024 yılı sonu itibarıyla bazı ilçelerde gerçekleşen su kayıp kaçak oranının, yani gelire dönüşmeyen su oranının, mevzuatta belirtilen sınıra göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu ilçelerde su kayıp kaçak oranı; Ödemiş %31,82, Kiraz %33,07, Beydağ %36,38 olarak tespit edilmiştir.

08.05.2014 tarih 28994 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği'nin "Su kayıplarının azaltılması" başlıklı 9'uncu maddesinde; "*Büyükşehir ve il belediyeleri su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine; diğer belediyeler su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %35, 2028 yılına kadar en fazla %30, 2033 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlüdürler. Bu kapsamda, bu Yönetmelik uyarınca çıkarılacak Teknik Usuller Tebliğinde yer alan hususlar ve 12/10/2017 tarihli ve 30208 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İçme ve Kullanma Suyu Temini ve Dağıtım Sistemleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerekli faaliyetler yürütülür,*

İlgili Yönetmeliğin “Sorumluluk” başlıklı 11’inci maddesinde; *“Bu Yönetmelikte belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuata göre sorumludurlar. Bu Yönetmelik kapsamında, içme suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolüne ilişkin olarak yapılan faaliyetler, ilgili mevzuat çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca denetlenir ve gerektiğinde yaptırım uygulanır. İdareler, stratejik planlarında su kayıplarını azaltmaya yönelik faaliyetlerine yer vermek zorundadır.”* denilmektedir.

Madde hükümlerinde, büyükşehir belediyelerinin su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlü olduğu ve Yönetmelik kapsamında çıkarılacak Teknik Usuller Tebliğinde verilen yöntemlerle gerekli faaliyetleri yürütmesi gerektiği belirtilmiştir.

Mevzuatta su kayıp kaçak oranlarının belirli oranlara düşürülmesi gerekliliği ifade edilmiş olup havza bölgesinde yaşanan su kıtlığı sebebiyle bölgedeki ilçelerin su kayıp kaçak oranını en alt seviyelere indirmesi gereklilikten öte zorunluluk haline gelmiştir. Bu çerçevede İdare tarafından bu bölgeye özel eylem planı hazırlanarak su kayıp kaçak oranının en alt seviyelere indirilmesi sağlanmalıdır.

B) Arıtma Tesislerinden Çıkan Suyun Tarımsal Sulamada Kullanılmaması

Havza Bölgesinde yer alan atık su arıtma tesislerinden çıkan arıtılmış suyun tarımsal sulamada kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Ülke nüfusunun hızla artması, kentleşme, tarımsal ve endüstriyel faaliyetler, canlılar için yaşamsal önem taşıyan ve son derece sınırlı olan yeryüzündeki kullanılabilir su kaynaklarının miktarının ve kalitesinin hızla azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle mevcut su kaynaklarının korunmasının yanında, kullanılan suyun da yeniden kullanılması önem kazanmaktadır. Bu durum suyun kullanılıp atıksu haline gelen çeşitli yöntemlerle arıtılıp farklı amaçlarla yeniden değerlendirilmesini sağlayan bir anlayışın daha önemli hale gelmesini neden olmuştur.

Su Tahsisleri Hakkında Yönetmelik’in İlkeler Başlıklı 5’inci maddesinde;

Yeraltı suyu işletme sahalarında, içme ve kullanma amaçlı yeraltı su kullanımları ile yeraltı suyuna doğrudan bağımlı kullanımlar hariç öncelikli olarak yüzey sularının değerlendirilmesi esastır...

..Tahsis edilen suyun iletiminde ve kullanımında tasarruf kriterleri azami şekilde göz önünde bulundurulur.” denilmektedir.

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere içme ve kullanma sularında yüzey sularının değerlendirilmesi esas olup su tasarrufunun ana ilkelerden biri olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda nehir havzası bölgesinde yer alan atık su arıtma tesislerinden çıkan arıtılmış suların tarımsal sulamada kullanılması bölgede su tasarrufu ve yer altı sularının dinlendirilmesi açısından elzemdir.

Bu sebeple İdare tarafından gerekli yatırımlar yapılarak Torbalı, Kiraz, Beydağ, Ödemiş gibi ilçelerde yer alan atıksu arıtma tesislerinden elde edilen suların tarımsal sulamada kullanılması zorunluluğu doğmuş olup İdarenin görev ve sorumlulukları çerçevesinde çevrenin ve sürdürülebilir ekosistemin korunması gerekmektedir.

C) Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğünce Kuyu İzni Verilen Yerlere İlişkin Takiplerin Yapılmaması

Devlet Su İşleri (DSİ) Bölge Müdürlüğünce sondaj izni verilen kuyulara ait bilgilerin İdare tarafından edinilememesi neticesinde faydalı tüketim miktarının belirlenemediği, altyapı yatırım planlamaları ve atıksu abonelik tesisi işlemlerinin yapılamadığı tespit edilmiştir.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinde; Yeraltı suyunun içmede, temizlikte, belediye hizmetlerinde, hayvan sulamada, zirai sulamada, maden ve sanayide, sportif vesair tesislerde kullanılması şeklinde faydalı kullanım tanımlanmıştır. 3'üncü maddesinde ise; sınırları ve yapısal özellikleri belirlendikçe yeraltı suyu sahaları, DSİ Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine ilgili bakanlıkça “Yeraltısu İşletme Alanları” kabul ve ilan edilmektedir.

Mezkur Kanun'un 4'üncü maddesinde; kuyu açan kimsenin, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkili olduğu, bu miktarı aşan suların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verileceği, faydalı ihtiyaç miktarının, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tesbit edileceği hükme

bağlanmıştır.

Yukarıdaki madde hükümlerinden anlaşılacağı üzere, sondaj kuyularının adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer nitelikleri hakkında gerekli izin ve belgelerin verilmesi, ilgili kuyulara ilişkin faydalı kullanım miktarının belirlenmesi DSİ Genel Müdürlüğünün yetkisi dâhilindedir. Sondaj kuyularından çıkarılan suyun kiralanması işlemlerine 6360 sayılı kanun ile büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmış olması sebebiyle su ve kanalizasyon idareleri bakmaktadır.

İdarenin su kaynaklarının temini, abonelere ulaştırılması için gerekli altyapı yatırımlarının planlanması ve yürütülmesi, kullanılmış suların toplanması, uzaklaştırılması, zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması ve gerekli hallerde bu sulardan yararlanılması, yer altı ve yer üstü su kaynaklarının korunması bağlamındaki görev ve yetkileri dikkate alındığında, 167 sayılı Kanun çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğünce verilen sondaj kuyularının adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer nitelikleri hakkında İdarenin bilgi sahibi olması gerekmektedir.

DSİ Genel Müdürlüğü ile İdare arasında doğru, sağlıklı ve zamanlı bilgi alışverişinin sağlanamaması, İdarenin görev sahası içinde açılan ve kullanılan bu kuyuların kaçak deşarjları, arıtma tesislerine olan aşırı ve zamansız yükleri, kaçak su kullanımlarını, atıksu abonelikleri ve Çevre Temizlik Vergisi gibi bedellerin alınmasını zorlaştırabileceği gibi yapılacak alt yapı yatırım/işletme planlamalarını önemli ölçüde etkilemektedir.

Yukarıdaki açıklamalar bağlamında, DSİ tarafından verilen yer altı suyu belgelerinin (ruhsatları) temini ve aboneliklerinin mevcudiyeti yönünden incelenmesi sonucunda; faydalı ihtiyaç miktarı belirlenmediği, ticari ve sanayi amaçlı olarak kullanılan yer altı su kaynakları için atıksu abonelik takibinin yapılmadığı görülmüştür. Bu durum özellikle su kıtlığı yaşayan Küçük Menderes Havzası için diğer bölgelere oranla daha önemli bir sorun haline gelmektedir.

Bu itibarla, DSİ Bölge Müdürlüğünce sondaj izni verilen kuyulara ilişkin faydalı tüketim miktarlarının ortaklaşa bir çalışmayla saptanması, İdarenin görev alanı içinde kullanımda olan veya yeni kullanıma açılan/açılacak kuyuların bilgisi ve değişikliklerinin periyodik olarak temin edilerek görev ve yetkiler dâhilinde kullanılmasının yer altı suyunun tasarrufu ve planlı kullanımı açısından yapılması gerekmektedir.

BULGU 38: Sayaç Okumaları Her Ay Yapılmayan Abonelerin Katı Atık Bertaraf Bedellerinin Eksik Tahakkuk Ettirilmesi

Yapılan incelemelerde İdare tarafından abonelerin sayaçlarının her ay düzenli şekilde yapılmaması sebebiyle katı atık bedellerinin eksik tahakkuk ettirildiği görülmüştür.

İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tahakkuk uygulamaları ile ilgili esaslar" başlıklı 14'üncü maddesinde: *"Abonelerin sayaç üzerindeki su tüketimleri ve/veya ürettikleri atıksu miktarları, İdarenin bu işte görevli elemanlarınca periyodik olarak okunarak bir önceki okuma ile arasındaki fark bulunmak suretiyle aylık dönemler halinde tahakkuka bağlanır. Sayaçların kaydettiği miktar abone tarafından tüketilmiş sayılır. Tahakkuk ve tahsilâtın hızlandırılması amacıyla veya özel hallerde, tahakkuk dönemlerinde değişiklik yapılmasını belirlemeye Yönetim Kurulu yetkilidir. Su ve atıksu bedeli, diğer hizmet bedelleri ve alacaklar, mevzuat gereği su faturaları üzerinden tahsilatı öngörülen diğer yasal alacaklarla birlikte, yürürlükteki tarifelere göre tahakkuk ve tahsil edilir. Bu Yönetmeliğe göre hesaplanan fatura ve teminat bedelleri yuvarlanabilir. Oluşan fark bir sonraki faturaya alacak olarak yansıtılır. Yuvarlama miktarını belirlemeye Yönetim Kurulu yetkilidir. Tahakkukla ilgili esaslarda değişiklik yapmaya Yönetim Kurulu yetkilidir."* Denilmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinde; *"Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmektir yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarife göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz."* şeklinde ortaya konmuştur.

Madde hükümlerinden de anlaşılacağı üzere katı atık bertaraf bedelinin ilgili belediye meclisince belirlenecek tarife göre alınacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte katı atık bertaraf bedelinin Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 22'nci maddesinde su faturaları üzerinden yapılacağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemelerde periyodik olarak aylık dönemler halinde okunmayan sayaçlarda katı atık bertaraf bedelinin sadece bir ay için hesaplandığı görülmüştür. Bu durum katı atık

bertaraf bedellerinin eksik tahakkuk ettirilmesine ve ilçe belediyelerine gönderilen tutarların eksik olarak hesaplanmasına sebep olmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında sayaç okumalarının metropol sınırları içinde özellikli durumlar hariç yerine getirildiği ve su kullanımı olmayan aboneler için katı atık bedelinin tahakkuk ettirilmediği ifade edilmiştir. Ancak İdarenin yetki alanı tüm il olması sebebiyle abonelerin sayaç okumalarının tüm ilde aylık bazda yapılması zorunludur. Bulguda belirtilen husus abone sisteminin fatura kullanımına bakılmaksızın tek ay katı atık bedeli hesaplamasıdır. Yani sistemsel olarak bir eksiklik tespit edilmiştir.

Sonuç olarak İdarenin aylık dönemler halinde sayaçların okunmasını sağlanması, okunamayan sayaçlar için ise abone sisteminin kullanıma dayalı olarak katı atık bedelinin tüm aylar için de hesaplaması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER

EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
DSİ Bölge Müdürlüğü Tarafından Sondaj İzni Verilen Kuyular ile İzimli veya Kaçak Kuyulardan Ne Kadar Su Çekildiği ve Hangi Amaç İçin Kullanıldığına Dair Denetimin Yapılamaması, Atık Su Bedelinin Alınamaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "Sondaj Kuyuları ve Bu Kuyulardan Yapılan Su Kullanımları ile İlgili DSİ ve İZSU Arasında Yeterli Koordinasyon Olmaması ve Bu Alanda Etkin Denetim Yapılamaması" başlığıyla 26'ncı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdare Tarafından Oluşturulan Abone Kayıtlarında, Abone Tiplerinin Bir Kısımının Hatalı Belirlenmesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 20'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin ile Gerçekleştirilmesi başlığıyla 4'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarece İhale Edilen Yapım İşleri Nedeniyle Ortaya Çıkan Malzemenin Hafriyat Alanlarına Naklinin Kontrol Edilmemesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 7'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarenin Bazı Atıksu Arıtma Tesislerinde Sürekli Atık Su İzleme Tebliği Standartlarında Veri Aktarımı Yapılmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 8'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 2'nci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Lojman Statüsünde Olması Gereken Bazı Konutların Hizmet Tahsisli Konut Olarak Kullanılması ve İdarenin Yönergesine	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde Hizmet Tahsisli Konutların Amacı Dışında Kullanılması başlığıyla 33'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.

Belirtilen Konaklama Sınırına Uyulmaması			
İdarenin Atıksu Arıtma Tesislerine Gerekli Şartları Taşımaması Nedeniyle Ceza Kesilmesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "Atıksu Arıtma Tesislerinin Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Deşarj Limit Aşımı Sebebiyle Ceza Kesilmesi" başlığıyla 25'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
AYKOME Yönetmeliği'nde Belirlenen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Sebebi ile Ceza Ödenmesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 28'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Yapım İşlerinde Uygulama Projesi Hazırlama Zorunluluğuna Uyulmadan Ön ve Kesin Proje Üzerinden İhaleye Çıkılması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 6'ncı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İlçe Şube Müdürlüklerinde Taşınır Sistemine Kayıtlı Olmayan Depoların Olması ve Bu Depolarda Taşınır ve Muhasebe Sistemine Dahil Olmayan Taşınırların Bulunması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 5'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Tarımsal Arazi Niteliği Bulunan Bölgelerde İmar Mevzuatına Aykırı Olarak İnşa Edilen Evlerin Tarımsal Abone Grubu Üzerinden Faturalandırılması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 35'nci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Birim Fiyat Teklif Almak Suretiyle İhale Edilen Yapım İşlerinin Bir Kısımının Metraj Listelerinde Hatalı Hesaplamalar Yapılması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 31'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarenin Yapım İhalelerinde Geri Dolgu İmalatında Kullanılan Malzemelerin Kontrollerinin Eksik Yapılması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 10'uncu bulgu olarak düzenlenmiştir.
Bazı Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunanların Olması" başlığıyla 30'uncu bulgu olarak düzenlenmiştir.

Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Verilen İşletmelerin Denetimlerinin Etkin Yapılmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 29'uncu bulgu olarak düzenlenmiştir.
Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin Çevre İzni veya Geçici Faaliyet Belgesinin Bulunmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 23'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.
Toplu İş Sözleşmesinde Eşit Davranma İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 3'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarenin Mülkiyetinde Çalışır Vaziyette Hizmet Araçları Bulunmasına Rağmen Bu Araçların Sahada Çalıştırılmaması ve Dışardan Hizmet Aracı Kiralama Yapılması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "İdarenin Çalışır Durumda Hizmet Araçları Mevcut İken Bu Araçların Sahada Kullanılmayıp Dışarıdan Araç Kiralanması" başlığıyla 9'uncu bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarenin Yetki Alanında Bulunan Bazı Kaçak Yapıların, Hukuki Süreçler Tamamlandığı Halde Yıkım İşleminin Gerçekleştirilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde " Ruhsatsız veya Ruhsat Eklerine Aykırı Yapılar ile Mücadelede İmar Mevzuatında Yer Alan Yaptırımların Etkin Bir Şekilde Uygulanmaması başlığıyla 11'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Toplu İş Sözleşmesinde Liyakat İlkesi ile Bağdaşmayacak Hükümlere Yer Verilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 12'nci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Tahtalı Baraj Havzasında Bulunan İşletmelere Havza Atık Su Kontrol Belgesi Verilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 16'ıncı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdare tarafından İzinsiz Olarak Açılan Yeraltı Suyu Kuyuları Hakkında İlgili Kanun Hükümlerinin Uygulanmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "İdare Tarafından İzinsiz Olarak Açılan Yeraltı Suyu Kuyularından Bazılarının Yeraltı Suyu Kullanma Belgesinin Bulunmaması başlığıyla 21'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Havza Koruma Planlarının Yapılmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 22'nci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Beydağ ve Kınık İlçe Merkezlerinde Atıksu Arıtma Tesisleri Bulunmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "Atıksu Arıtma Tesisleri Bulunmayan İlçe Merkezi Bulunması" başlığıyla 24'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.

Arıtma Tesislerinden Çıkan Çamurların Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi Arazisinde Depolanması ve Biriken Çamurun Şehirde Çevre Sorunu Yaratması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 27'inci bulgu olarak düzenlenmiştir.
Harcama Yetkilisi ve Mutemetlere Verilen Avansların Mevzuata Uygun Olmaması ve Amacı Dışında Kullanılması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde 32'nci bulgu olarak düzenlenmiştir.
İşçilere Yıllık Fazla Çalışma Sınırı Olan 270 Saatin Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması	2023	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus Sayıştay Denetim Raporunun Diğer Bulgular bölümünde "İşçilerin Yıllık Fazla Çalışma Saati Sınırının Aşılması" başlıklı 34'üncü bulgu olarak düzenlenmiştir.